

Simon Mathias Arntzen

Krig, Kakao og Oljepalmetrær

Den Politiske Reguleringen av
Jordbruksprodukter i Gullkysten og Nigeria under
Den Første Verdenskrig

Masteroppgave i Master i Historie

Veileder: John Kwadwo Osei-Tutu

Mai 2022

Simon Mathias Arntzen

Krig, Kakao og Oljepalmetrær

Den Politiske Reguleringen av Jordbruksprodukter i
Gullkysten og Nigeria under Den Første Verdenskrig

Masteroppgave i Master i Historie
Veileder: John Kwadwo Osei-Tutu
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Masterarbeidet har både vært krevende og givende over en periode på nesten to år. Det var veldig nytt å arbeide med et så stort prosjekt, noe som har gitt meg nye perspektiver på historiefaget. Selv om det til tider har vært vanskelig, merker jeg ved slutten av prosjektet at det ikke blir lett å gi slipp på arbeidet. Prosjektet har gitt meg betraktelig mer kunnskap om Afrikansk historie, og kontinentets deltagelse i den første verdenskrig, samt påvirkningene krigen hadde i Vest-Afrika. Denne kunnskapen er jeg svært takknemlig for.

Jeg ønsker å gi en stor takk til veilederen min John Kwadwo Osei-Tutu som har hjulpet meg med å tilrettelegge masterarbeidet, bidratt til at jeg var organisert og strukturert, og ikke minst ledet meg over målstreken. Takk til mine gode venner og medstudenter for både seriøse og morsomme skriveøkter på Campus Dragvoll. Det var godt å vite at andre gikk gjennom det samme som meg. Jeg vil også takke de som har hjulpet meg med korrekturlesingen av min masteroppgave. Til slutt vil jeg takke venner og familie som har hjulpet meg med motivasjonen gjennom disse to årene.

Trondheim, 16. mai 2022

Simon Mathias Arntzen

Sammendrag

Under den første verdenskrig førte Storbritannia en totalkrig som hadde store ramifikasjoner for det europeiske kontinentet, men krigspolitikken til Storbritannia påvirket også deres eget imperium. Det er viktig at det blir forsket mer på hvordan den første verdenskrig hadde en innvirkning på andre land utenfor Europa, fordi jeg mener dette ikke er godt nok belyst.

Storbritannias økonomiske imperialistiske system baserte seg på at deres industri laget produkter av råvarer fra koloniene, som ofte spesialiserte seg på en spesifikk, eller veldig få råvarer. Dette medførte at det ble et gjensidig avhengighetsforhold mellom Storbritannia og koloniene. Den første verdenskrig forstyrret dette systemet. To av koloniene var Gullkystens kakaoindustri, og Nigerias oljepalmetrær-industri (palmeolje og palmekjerne). Dette var de desidert største industriene i Nigeria og Gullkysten, som gjorde at koloniene var økonomisk avhengig av eksport av råvarene. Derav undersøkes det hvordan den britiske krigspolitikken hadde en effekt på disse industriene, og hva som ble konsekvensene av politikken for industrien og bøndene.

Det diskuteres generelle krigspolitiske lover som la grunnlaget for krigen, men også spesifikk politikk i Gullkysten og Nigeria, som kunne påvirke kakao og palmesektoren. Blant annet blir det diskutert avgifter, stenging av markeder og skipsfart. Eksportresultatene i krigen fra år til år vises for å se om det er en sammenheng mellom politikken som ble ført, og om det er en utvikling i økonomien.

Det viser seg at de økonomiske resultatene for disse industriene ikke ble like dystre som tenkelig. Krigspolitikken påvirket ikke i stor grad disse industriene, med unntak av noen få tilfeller hvor det vises en større merkbar forskjell. Det påstås ikke at politikken ikke hadde konsekvenser for bøndene, som ved noen tilfeller i krigen valgte å vise deres misnøye ved protester.

Masteroppgavens resultater gir en helhetlig analyse om hvordan politikk på det øverste nivået kan påvirke en hel industri, og de som jobbet innenfor den. Dette er viktig å belyse fordi det blir tatt for seg hvordan krigen økonomisk påvirket sosiale klasser utenfor Europa, noe som er forsket på i mindre grad. Med dette ønsker jeg å bidra til en samling av kunnskap for å lettere opplyse mennesker om dette temaet, i tillegg til å sette et større søkelys på viktigheten av historie utenfor Europa.

Abstract

During World War I, Britain waged an all-out war that had major ramifications for the European continent, but Britain's war policy also affected its own empire. It is important that more research is done on how the First World War had an impact on other countries outside Europe, because I believe this is not well enough elucidated.

Britain's economic imperialist system was based on that their industry made products from raw materials from the colonies, which often specialized in a specific, or very few raw materials. This led to a relationship of interdependence between Britain and the colonies. World War I disrupted this system. Two of the colonies were the Gold Coast cocoa industry, and Nigeria's oil palm tree industry (palm oil and palm kernel). These were by far the largest industries in Nigeria and the Gold Coast, which made the colonies economically dependent on the export of raw materials. This examines how British war policy influenced these industries, and what the consequences of the policy were for industry and the peasants.

General war policy laws that laid the foundation for the war are discussed, but also specific policies in the Gold Coast and Nigeria, which could affect cocoa and the palm sector. Among other things, fees, market closures and shipping are discussed. The export results in the war I are shown from year to year to see if there is a connection between the policy that was pursued, and if there is a development in the economy.

It turns out that the economic results for these industries were not as gloomy as imagined. The war policy did not greatly affect these industries, except for a few cases where a larger noticeable difference is shown. It is not claimed that the policy had no consequences for the peasants, who in some cases in the war chose to show their dissatisfaction with protests.

The results of the master's thesis provide a comprehensive analysis of how politics at the highest level can affect an entire industry, and those who worked within it. This is important to shed light on because it deals with how the war economically affected social classes outside Europe, which has been researched to a lesser extent. With this, I want to contribute to a collection of knowledge to inform people more easily about this topic, in addition to putting a greater spotlight on the importance of history outside Europe.

Innhold

1. Innledning	5
1.1 Motivasjon	6
1.2 Metode.....	6
1.2.1 Mangler	8
1.3 Historiografi.....	9
1.3.1 Vest-Afrika: Kolonibygging, politikk og økonomisk utvikling	9
1.3.2 Krigspolitikk og koloniene under den første verdenskrig.....	12
1.3.3 Kakao og Palmeindustrien.....	14
1.3.4 Mitt Bidrag	17
2 Politikk, lover, reguleringer, og totalkrig.....	19
2.1 Styreform	19
2.2 Hvorfor skulle krigspolitikk påvirke kakao og palmeindustrien?.....	21
2.3 Handel	21
2.4 Maritim politikk.....	23
2.5 Opprustning og totalkrig	24
3 Kakaoindustriens politikk og konsekvenser	31
3.1 Kakaosens begynnelse	31
3.2 Handelsselskaper, markeder og utbruddet av krigen	32
3.3 Krigens politiske påvirkning.....	35
3.4 Effekten av politikken.....	40
3.5 Folkets Reaksjon.....	44
3.6 Oppsummering og Diskusjon	45
4 Nigerias palmeolje og palmekjerne.....	47
4.1 Etableringen av den internasjonale handelen og den moderne staten.....	47
4.2 Tyske Handelsselskaper	49
4.3 Britiske reguleringer og lovgivninger	52
4.4 Innvirkningen av politikken på bøndernes inntekt.....	55
4.5 Effekten på folket og deres reaksjon.....	59
4.6 Oppsummering og Diskusjon	61
5 Avslutning.....	62
5.1 Oppsummering.....	62
5.2 Sammenligning av Koloniene	63
5.3 Konklusjon.....	66
Litteraturliste	68
Primærkilder	68
Litteratur	71

1. Innledning

Europeisk koloniimperialisme i Afrika og Asia på 1800 og 1900-tallet speiler et avhengighetsforhold hvor koloniene var mest utsatt, særlig fordi produksjonen og omsetting av jordbruksråvarer var tilspisset den moderne industrielle produksjonen i Europa. Dette gjorde at koloniene ble avhengig av eksport til industrialiserte land. Ved en eventuell nedgangstid av denne eksporten kunne koloniene som var tilpasset forsyningen av råvarer til de moderne industriene bli sterkt økonomisk påvirket. Dette gjelder spesielt økonomiske sektorer som var ikke-eksisterende før britenes kolonisering slik som kakaoindustrien i Gullkysten, eller råvarer som hadde utviklet seg til å bli en større virksomhet tilpasset industrialiserte land, slik som oljepalmetrær-sektoren i Nigeria. Innenfor global økonomi er det helt normalt at forskjellige sektorer varierer i forhold til deres lønnsomhet, dette er i enda større grad tilfellet i store verdensomspennende hendelser.

Under den første verdenskrig var disse koloniene som grenset til de tyske koloniene Togo og Kamerun ikke bare delvis krigsteatre, men de ble også innpasset i Storbritannias krigsøkonomi.¹ I historiografien av den første verdenskrig er det forsket mye innenfor det som skjedde på den europeiske slagmarken og den europeiske økonomien, men vesentlig mindre angående koloniene som direkte eller indirekte deltok i, eller bidrog til krigen. Storbritannia som koloniherre påvirket koloniene gjennom dets indirekte styre, samt internasjonal politikk. Innenfor krisetider slik som den første verdenskrig ville dette skje i enda større grad. Dermed, hvordan påvirket britisk krigspolitikk oljepalmetrær-industrien i Nigeria og kakaoindustrien i Gullkysten under den første verdenskrig, og hvilke konsekvenser hadde denne påvirkningen for disse sektorenes økonomiske utvikling og bøndernes privatøkonomi?

Med britisk krigspolitikk menes det politikk som ble ført under krigen av Storbritannia, Gullkysten og Nigeria, i og med at disse var indirekte styrer satt opp av britene. Politikken er avgrenset til større lover, reguleringer og politiske beslutninger som var viktig for utviklingen av krigen, og som kunne ha en innvirkning på de økonomiske sektorene som blir diskutert. Dette er lagt frem som et bakteppe, eller et rammeverk for oppgaven, slik at kakao og palmesektoren kontekstualiserer i krigssituasjonen. Krigspolitikk omfatter også spesifiserte politiske avgjørelser eller aksjoner som kunne påvirke kakaosektoren i Gullkysten og palmesektoren i Nigeria. Konsekvenser omfatter hva de politiske avgjørelsene førte til, eksempelvis restriksjoner, men også de økonomiske konsekvensene av krigspolitikken på

¹ Koller, 2008, s. 112

industrien og på bøndene. Med kakaoindustrien menes det kakaoen som ble produsert av bøndene i Gullkysten, mens oljepalmetrær-sektoren omfatter både palmekjerne og palmeolje i Nigeria, også produsert av bønder.

Sammenhengen mellom disse koloniene er hvor viktig disse to råvarene var for deres egen økonomi. Som nevnt spesialiserte kolonier seg ofte på en type råvare, som de eksporterte til metropolen eller andre industrialiserte land, som er tilfellet med Gullkysten og Nigeria. Derfor var begge koloniene avhengige av eksporten av disse råvarene for å opprettholde økonomien. Begge koloniene ligger geografisk i samme område, og hadde veldig like forutsetninger før utbruddet av krigen. Hensikten med oppgaven er å få frem hvordan politikken til Storbritannia påvirket disse koloniene, og hva som var konsekvensene av denne politikken, spesielt det økonomiske aspektet.

1.1 Motivasjon

Jeg valgte dette temaet fordi jeg skrev bacheloroppgaven min i historie om Storbritannia sin kolonisering og økonomiske vekst fra den andre halvdel av det 19. århundret og fram til begynnelsen av den første verdenskrigen. Argumentet mitt for deres kolonisering innad denne perioden var at dette ble gjort på grunn av økonomiske interesser for å forsvare posisjonen som verdens ledende økonomiske makt. Jeg la grunnlaget mitt i hvordan Storbritannia hadde etablert seg som den ledende makten, og argumenterer for at da de andre stormaktene i Europa begynte å kolonisere og utvikle lik industri som britene. Dermed var kolonisering i deres egeninteresse i den grad at de alltid kunne sikre seg økonomisk i koloniene.

Ut fra bacheloroppgaven min, fra hvert svar jeg fikk dukket det opp flere og flere spørsmål som jeg ikke konkret kunne svare på angående koloniene til Storbritannia og deres økonomiske situasjon. Dette vekket en større interesse angående koloniene og deres forhold til kolonimakten. Desto mer jeg gikk inn i kildematerialet om koloniene, desto mer ønsket jeg å finne ut om dem, og da spesielt under krisesituasjoner som den første og den andre verdenskrig. I tillegg utviklet kunnskapen min seg innenfor det britiske riket og internasjonal historie, og etter flere fag innen afrikansk historie ble synet mitt mer nyansert. Internasjonal historie har tendenser til å være eurosentrisk, og omhandler vesentlig mindre av begivenhetene utenfor den vestlige sfæren, dette er spesielt på detaljnivå. Dermed er det viktig å avdekke større deler av den internasjonale historien utenfor Europa.

1.2 Metode

I forhold til hvilke metoder som blir relevant for forskningen innenfor politikk og økonomi er kvalitative kilder hoved-metoden for forskningen. Derimot kan jeg tilføye med kvantitative

data når det gjelder å finne økonomiske trender innenfor den vestlige afrikanske økonomien. Ved at mye data blir samlet innenfor en periode blir det et mer oversiktlig bilde over den faktiske økonomien. Derimot spiller kvalitative kilder hovedrollen innenfor politikk og økonomi. For eksempel kan det brukes finansielle orienterte primærkilder med grunnlag i handelsrapporter. Selv om en får et større bilde av kvantitative økonomiske data, gir de kvalitative kildene mye økonomisk informasjon som viser til økonomisk og politisk utvikling. I tillegg er politikken ofte bundet opp til økonomien, og motsatt er det samme tilfellet. For eksempel hvis det er en politisk avgjørelse og en økonomisk trend rundt samme tid er disse ofte et resultat av den andre. Endringer i lovverket og nye reguleringer blir relevant å analysere, og dermed blir igjen kvalitative kilder relevant for tesen. Oppgaven er basert på en komparativ kasusstudie der påvirkningene av Storbritannias politikk under den første verdenskrig er fellesnevneren, mens resultatene av politikken for koloniene kan variere. Det som ønskes å oppnås er ikke historie nedenfra eller historie ovenfra, men et integrert syn på temaet. Hovedsakelig har det blitt skrevet lite om tematikken, og jeg ønsker å produsere kunnskap for å belyse temaet.

Kapittel en omhandler en introduksjon og innledning til temaet, metode og tidligere forskning på temaet. Kapittel to presenterer hvilke lover som Storbritannia la til grunn som generell krigspolitikk, spesielt innen internasjonal kontekst. Disse lovgivningene viser til den generelle krigspolitikken, men også spesifiserte lover og reguleringer på internasjonalt plan som kunne påvirke de respektive økonomiske sektorene i koloniene, både direkte og indirekte. Dette kapitlet gir et rammeverk for den politiske tilstanden som er relevant til kakao og palmeindustrien. Kapittel tre omhandler krigspolitikken i Gullkysten i henhold til kakaoindustrien, og er konsentrert rundt spesifikke lover og reguleringer som kunne påvirke denne økonomiske sektoren. Dette er eksempelvis reguleringen av tilgang på markeder. Etter at det politiske aspektet er etablert, vises det til de økonomiske resultatene av politikken. Derfra diskuteres konsekvensene av disse resultatene. Kapittel fire omhandler Nigeria og følger samme tematikk som Gullkystens. Først en etablering av det politiske som er relevant for palmeindustrien. Deretter resultatene og konsekvensene av denne politikken. Både kapittel tre og fire er organisert tematisk, men følger en viss politisk kronologi. Kapittel fem er det avsluttende kapitlet som tar for seg en oppsummering av det som har blitt diskutert, men det har også et komparativt element ved seg tar for seg selve resultatene som kommer frem i kapittel tre og fire. Deretter påfølger diskusjon og sammenligning av disse resultatene. Sammenligningen er gjort for å se om de to koloniene som hadde et veldig likt utgangspunkt

innenfor økonomi, klima, utvikling og politisk system, hadde en universal konsekvens av krigen, eller om konsekvensene for koloniene avvike fra hverandre. Etter dette følger en konklusjon av oppgaven.

Oppgaven anerkjenner Europa og Storbritannias rolle innenfor denne perioden, men søker å fremme mer av de internasjonale konsekvensene av krigen utenfor det europeiske kontinentet. Dermed vil krigspolitikken til den britiske staten være beskrivende og diskuterende for hvordan den påvirket disse økonomiske sektorene i Gullkysten og Nigeria, og hvilke konsekvenser dette fikk. De økonomiske resultatene er diskutert kronologisk for å fremme utviklingen av kakao og palmeindustrien. Lovene og reguleringene som blir diskutert fra kapittel to til fire, representerer et mangfold som kunne påvirke de økonomiske sektorene på forskjellige vis. Dette kan eksempelvis være avgifter, tilgang på markeder og maritime lover.

Kildematerialet kommer hovedsakelig fra avisen The Times og det offisielle tidsskriftet til handelsstyret i Storbritannia. Grunnen for dette er at det kildematerialet som trengs for å svare på problemstillingen er tilgjengelig i dette kildegrunnet. The Times opplyser om det meste av politikken som blir ført av den britiske staten, og rapporterer om økonomiske og politiske situasjoner som kan påvirke koloniene. Handelsstyret sine tidsskrifter gir tall for blant annet den årlige eksporten av råvarene som blir diskutert, og har tilgang på rapporter som kommer direkte fra koloniene angående handel. I tillegg gir de opplysninger om lovverk fra koloniene som kan påvirke handelsrelasjoner. Ved visse punkter suppleres det med sekundærkilder.

1.2.1 Mangler

Oppgaven kunne vært utforsket mer lokalt og tatt for seg spesifikke steder i Nigeria og Gullkysten og sett mer grundig på reaksjoner til folket. På grunn av koronapandemien fikk jeg ikke muligheten til å reise til National Archives i Storbritannia, eller de nasjonale arkivene i Ghana og Nigeria. Det hadde vært spennende å ha tilgang til mer kildemateriale, og hatt mulighet til å utforske slike punkter dypere. Det offisielle tidsskriftet til handelsstyret er registrert som en avis, skrevet som et tidsskrift, og er publisert ukentlig. I tillegg er tidsskriftet publisert som en samling i bokformat for perioder på tre og seks måneder. Siden bokformatet brukes som kilde og ikke enkeltutgivelsene, blir det referert til som flerbindsverk. Det er relativt hyppige publiseringer mellom hvert verk og da de kan ha relativt like publiseringstidspunkt, gjøres det en distinksjon i fotnotene for hvilket volum kilden tilhører. Det er dermed anerkjent at dette kunne blitt gjort annerledes, men siden det er bokutgavene som brukes ble det tenkt at det var mest riktig å referere på dette viset.

1.3 Historiografi

Historiografien som blir diskutert, beveger seg en del rundt temaet. Dette er gjort av to årsaker, først og fremst er det flere av forfatterne som er innenfor temaet mitt, men rører bare et par aspekter ved det. Derfor er det tatt opp flere forfattere innenfor disse aspektene. Årsak nummer to ligger i at en del av kildegrunnlaget blir brukt for å kontekstualisere kapittel tre og fire.

1.3.1 Vest-Afrika: Kolonibygging, politikk og økonomisk utvikling

Gibril R. Cole skriver i boken sin *The Krio of West-Africa: Islam, Culture, Creolization, and Colonialism in the Nineteenth Century* hvordan handelsmenn reiste innenfra kontinentet og ut til de britiske utpostene og handelssentrene for å drive handel med hverandre. Han noterer også at det var en større samarbeidsvilje fra britene for at disse handelsrelasjonene skulle spire, fra administrativt hold gjorde britene avgjørelser for at dette skulle skje. Også noen høyere utdannende personer fra kolonier lot britene bidra i selve administrasjonen av koloniene. Cole argumenterer for at handel overgikk andre aspekter ved koloniseringen, slik som religiøs tilhørighet.²

Marvin p. Miracle argumenterer i *Capitalism, capital markets, and competition in West-African trade* for at den økonomiske utviklingen som skjedde i Afrika under kolonialt styre kom fra en utvikling av mindre transportkostnader, i tillegg til utbygging av infrastruktur, eksempelvis veier. Dette mener han gjorde det lettere for Vest-Afrika å delta i handel. Han argumenterer også for at det ikke var introduksjonen av banker eller innsprøytingen av kapital som gjorde at den afrikanske økonomien ble mer konkurransedyktig. I tillegg viser han til eventuelle skatter og tollar som tradisjonelt hadde eksistert mellom forskjellige stammer ble fjernet av kolonimakten i de fleste områder, noe som igjen førte til å drive handel ble mer kostnadseffektivt.³

Anne Phillips argumenterer i boken *The Enigma of colonialism: British Policy in West Africa* at ofte var britene mer fornøyd med å få fortjenester gjennom handel enn å investere i stadig endrende kolonier, i og med det var en viss risiko innenfor disse investeringene. Phillips argumenterer også for at de vestlige britiske koloniene i Afrika hadde blitt en modell for kolonialisme. Dette kommer fram i forhold til politikken som ble fremmet av regjeringen eksempelvis, mer støtte av mindre gårder enn plantasjer.⁴

² Cole, 2013, s. 1-2, 108-110

³ Miracle, 1971, s. 409-410

⁴ Phillips, 1989, s. 78-79 & 85-86

Paul Shaffer skriver om de nordlige områdene av Gullkysten etter de falt under kontrollen av det britiske imperiet i 1896, i *Seasonal Hunger in the Northern Territories of the Gold Coast, 1900-40*. Artikkelen omfatter sesongen for sult i områdene, men også den økonomiske og politiske utviklingen med den nye styresmakten. Blant hovedårsakene til sultsesongen var mindre regnvær kombinert med avkastninger fra jordbruket. Det Shaffer derimot påpeker er utbyggingen av infrastrukturen i de nye koloniale områdene, utbyggingen av veier fra større sentre som var interessert i handel med områder som var tilknyttet administrative deler av landet. Shaffer formidler videre for å øke handelen mellom briter og afrikanere kom britene med en ny valuta som gjøre det mer sannsynlig for handel blant partene. Den politiske utviklingen herfra er at tradisjonelle handelssystemer som folket hadde blant seg ble brutt ned til fordel for britene. Derimot påpekes det også i artikkelen at selv om det var store enheter som var interessert i handel siden det var en økning i handel, kunne dette også være fordi flere skattestasjoner ble satt opp. Man vet ikke i hvor stor grad skatteinnsamlingen ble håndhevet og det ble ikke gjort en distinksjon mellom lokal handel og utenlandsk handel. Shaffer viser til at flere deler av landet assosierte handelssentrum først og fremst med slavehandel, dermed var de mer varsom med økonomisk assosiasjon med disse sentrene. Flere av de nye nordlige områdene så det faktisk som fordelaktig at britene ble den nye styresmakten, i og med at det hjalp med å stoppe slaveraidene som eksisterte. På en annen side påpeker Shaffer senere i artikkelen at mange afrikanere måtte gjøre tvangsarbeid, ofte i utbyggingen av infrastrukturen i landet. Avslutningsvis argumenterer han for at den koloniale politikken ikke hadde en spesiell effekt verken for eller imot sultsesongen.⁵

Ali Yakubu Nyaabaa og George M. Bob-Milliar i *The Economic Potentials of Northern Ghana: The Ambivalence of The Colonial and Post-Colonial States to Develop the North* argumenter for at den forskjellige behandlingen av nord og sør blant annet når det gjelder investeringer førte til at den nordlige delen av Gullkysten ble liggende etter, derimot er flere av argumentene relevant for Gullkysten som helhet. De noterer at britene var interessert i et system som ga lave utgifter for staten, men fremdeles ga kolonimakten kontroll. Blant annet ble det foreslått det skulle forekomme større økonomiske investeringer som skulle bli betalt tilbake gjennom råvarer fra afrikanerne, men dette ble ikke gjennomført, i og med det ville gi London flere utgifter.⁶

⁵ Shaffer, 2017, s. 270-272, 277, 284-288 & 295

⁶ Nyaaba & Bob-Milliar, 2019, s. 45-46 & 49-50

Leigh Gardner er en annen som går kritisk fram angående den økonomiske utviklingen i Vest-Afrika i artikkelen *Colonialism or supersanctions: sovereignty and debt in West Africa, 1871-1914* i *European Review of Economic History Volume 21, Issue 2*. Han argumenterer for at Afrika var en test for investorer og viser til at kun 10% av den årlige kapitalflyten ut fra Storbritannia gikk til det afrikanske kontinentet. Ut av dette gikk kun en tiendedel til den Vest-Afrika, dette går vekk fra den tradisjonelle historien om at kapitalflyten var stor til de britiske koloniene, dette støtter dermed hva Anne Phillips argumenterer for. Han argumenterer for at det var et mangfold av økonomiske strategier satt på plass for å redusere lånekostnadene til Vest-Afrika. Han mener koloniene kunne ta opp gunstige lån for å forbedre den økonomiske situasjonen deres, nettopp fordi de var kolonier og ble ansett som en forlengelse av Storbritannia.⁷

Willie Thompson skrev om selve koloniseringen i 1870 fram til 1914, *Global Expansion: Britain and its Empire, 1870-1914*. Han viser til koloniseringsprosessen, eksempelvis av Royal Niger Company, som ofte ville anskaffe seg nye territorier gjennom høvdinger og avtaler med dem, og disse avtalene inneholdt ofte kommersielle aspekter ved seg. Han argumenterer for at det var i Storbritannias interesse at koloniene skulle være en så liten utgift som mulig, gjerne ved at koloniene betalte for deres egne utgifter gjennom eksempelvis skatt. Thompson mener at gjennom skatt ville også flere afrikanere komme ut i arbeidsmarkedet, mens Storbritannia dro så mye fortjeneste som mulig ut av kolonien.⁸

Gareth Austin og Chibuike Ugochukwu Uche ser på den økonomiske utviklingen i Vest-Afrika, og er i den sammenheng interessert rundt banker sin påvirkning i det vestlige Afrika. Deres tese i *Collusion and Competition in Colonial Economies: Banking in British in West Africa, 1916-1960* er at det var kollusjon mellom de to største bankene på den vestlige kysten av Afrika. De fokuserer hovedsakelig på Gullkysten og Nigeria og argumenterer for at samarbeidet eksisterte blant annet av defensive årsaker. De argumenterer for at samarbeidet gjorde at bankene ikke trengte å være avhengig av renter, da de heller fikk fortjeneste av høye avgifter. I tillegg mener Austin og Uche at mangel på konkurranse gjorde at bankene ville sjeldnere låne ut penger til afrikanere.⁹

⁷ Gardner, 2017, s. 236-237

⁸ Thompson, 1999, s. 84-85

⁹ Austin & Uche, 2007, s. 1-4, 26

1.3.2 Krigspolitikk og koloniene under den første verdenskrig

George C. Peden skriver i *Arms, Economics and British Strategy: From Dreadnoughts to Hydrogen Bombs* om Storbritannias politikk under den første verdenskrig. Han skriver at den britiske krigspolitikken endret seg i løpet av krigen, og i 1915 gikk den vekk fra at krigen skulle forstyrre samfunnet så lite som mulig, spesielt det økonomiske aspektet. Denne politikken utvikler seg videre i løpet av krigen, men han mener at det ikke eksisterte en klar krigsstrategi før slutten av 1916. Han skriver om politikken som tilsa at dette var en totalkrig, eksempelvis Declaration of London, men tar opp flere maritime politiske avgjørelser under krigen. Han mener at krigen førte til en stor endring i eksportmarkedet, grunnlagt spesielt i bestillingen av ammunisjon til krigføringen. Han argumenterer for at Storbritannia sitt bidrag til alliert seier var en kombinasjon av årsaker. Blant disse var den maritime politikken i form av en blokad og deres evne til å kontrollere havet, noe som ga dem tilgang på ressurser fra andre deler av verden. Den industrielle makten, deres samarbeid med resten av de allierte, og en forpliktelse som tilsa en totalkrig.¹⁰

Kwabena O. Akurang-Parry er blant historikerne som skriver om de direkte konsekvensene krigen hadde på innbyggerne i Gullkysten i artikkelen, «*Untold Difficulties:*» *The Indigenous Press and the Economic Effects of the First World War on Africans in the Gold Coast, 1914-1918*. Han tar utgangspunkt i to aviser i Gullkysten som var kontrollert av den lokale befolkningen, og bruker disse som grunnlag for mye av forskningen. Hans hovedpunkter som blir undersøkt er regjeringens oppfatning av økonomien, historien til disse to avisene, en anmeldelse av den økonomiske litteraturen, og det afrikanske perspektivet på krigsøkonomien, basert på disse avisene. Han trekker fram innbyggernes opposisjon til hvordan kolonien ble administrert, med grunnlag i hvordan lokale afrikanske aviser beskrev situasjonen under krigen. Også styresettet trekker han fram, og misnøyen som kom med det indirekte styret til Guvernøren av kolonien. Akurang-Parry trekker fram den påvirkningen krigen hadde på økonomien innad landet, og argumenterer for at før krigen hadde Gullkysten en sunn og voksende økonomi med store vekster i flere industrier, men krigen fikk denne veksten til å stagnere.¹¹

Artikkelen omhandler videre de direkte konsekvensene som stagnerende lønninger blant den afrikanske befolkningen, mens viktige industrier slik kakao-industrien fikk mindre fortjeneste. Han argumenterer for at industrien stagnerte av flere årsaker som mangelen på lagringsrom til

¹⁰ Peden, 2007, s. 50, 69-70, 74-75, 80 81 & 96-97

¹¹ Akurang-Parry, 2006, s. 46-46

kakao som kunne sendes ut av landet, og i de lagringsrommene som hadde plass ble mye av kakaoen liggende over lengre tid til den ble dårlig. Et annet poeng han tar opp er at krigen også påvirket på sukkerindustrien, noe som var essensielt innad kakaoindustrien. Han argumenterer for at årsaken lå i at skipsindustrien ble veldig okkupert med krigen og ikke kunne frakte råvarer, og trengtes heller til krigsinnsatsen.¹²

Kwabena O. Akurang-Parry tar opp flere syn på økonomien i kolonien, eksempelvis argumenter for at handelen innenlands økte, derimot tar han også fram poenger om utenlandshandelen og inflasjonen. Han gir eksempler på at den generelle økonomien forverret seg. Han tar blant annet opp at kakaoprodusentene hadde liten tillit til handelsfirmaene på grunn av de lave prisene de tilbydde å kjøpe kakaoen for, dermed var mange lite villig til å selge produktet videre. Akurang-Parry legger vekt på at Afrikansk-eide aviser av den intellektuelle klassen gjorde spredningen av de negative effektene av krigen mer vidt blant folket. Han påpeker at disse avisene var med på å få fram perspektivet til vanlige innbyggere selv om avisene var partiske. Han viser til effekten disse avisene hadde på kolonien, og drar fram at deres kritiske tilnærming hjalp med å moderere deler av kolonial politikk. Avisene fortsatte med å ha en viktig rolle innenfor den koloniale politikken ved å gi en stemme til vanlige innbyggere.¹³

David Killingray har blant annet bidratt kontinuerlig til *Journal of African History*, og andre verk som omhandler Afrika. Han er kapittelforfatter i *Africa and the First World War*,¹⁴ og skriver kapittelet *Military and Labour Policies in the Gold Coast during the First World War*. Han legger først grunnlag for forandringen på det Afrikanske kontinentet i forhold til krigen, og mener krigen skapte utvikling som helhet. Det var da den største militære rekrutteringen på kontinentet, og han argumenterer for at dette påvirket arbeidersektoren innad Afrika som helhet. Ut av afrikanerne som ble militært rekruttert kom færre fra det britiske Vest-Afrika, rundt 70000, mens i Sentral og Øst-Afrika ble over en million rekruttert for militære formål. Killingray skriver at ut av de som kom fra den Britiske vestlige delen var rundt 16,7% fra Gullkysten. Han forsker på hvordan rekrutteringen ble gjort, og argumenterer for at Storbritannia tok mer kontroll over kolonien. Han mener de gikk mer vekk fra det indirekte styret som hadde eksistert i kolonien, og over til mer direkte kontroll og organisering. Han skriver også om reaksjonen til folket og høvdingene angående rekrutteringen, og

¹² Akurang-Parry, 2006, s. 46, 48-49

¹³ Akurang-Parry, 2006, s. 45-46, 49-50, 53-54

¹⁴ Page, 1987, s. xiii

argumenterer for at dette ble møtt negativt av begge partene. Dette mener han resulterte i at høvdingene nølte med å hjelpe til med rekrutteringen, mens de som eventuelt skulle bli rekruttert eller hadde allerede blitt det, flyktet eller deserterte.¹⁵

Akinjide Osuntokun skriver om den politiske utviklingen av Nigeria i perioden av den første verdenskrig i *Disaffection and Revolts in Nigeria during the First World War*. Han legger først en bakgrunn for den politiske situasjonen før utbruddet av den første verdenskrig. Han argumenterer for at sammenslåingen av den nordlige og sørlige delen av Nigeria var problematisk, og påpeker at ulikt andre afrikanske sammenslåinger slik som Gullkysten, var ikke Nigeria et homogent samfunn. Verket handler i hovedsak om opprør i Nigeria under den første verdenskrig, og årsakene bak de forskjellige opprørene. Han legger til grunne hva som skjedde under opprørene, men han argumenterer også for hvorfor det skjedde.¹⁶

Yearwood tar for seg den økonomiske situasjonen under den første verdenskrig i Nigeria *The expatriate firms and the Colonial economy of Nigeria in the First World War*. Han setter søkelys på private selskaper og monopolisering. I tillegg refererer og sammenligner han en del med begivenheter som skjedde etter krigen. Han mener at krigen ga muligheter for Storbritannia å ta over større deler av det nigerianske markedet, og møte den høyere etterspørselen på varer fra Nigeria. Han argumenterer at kolonien fortsatte å være underutviklet på grunn av at det var mindre kapital som fløyt inn i koloniene, mens det var heller et fokus på handelsmenn og handelstransaksjoner istedenfor kapitalflyt. Dermed var Nigeria innesperret mer som en handelskoloni.¹⁷

1.3.3 Kakao og Palmeindustrien

Corey Ross er blant forskerne som tar hånd om utviklingen av kakaoindustrien og skriver ekstensivt om den i *The plantation paradigm: colonial agronomy, African farmers, and the global cocoa boom, 1870s–1940s*. Han tar først og fremst for seg hvor kakao kommer fra, og hvordan det ble etablert som en mer global vare ved at det kom til Afrika fra Sør-Amerika. Videre forklarer han når og hvordan kakaoindustrien kom på 1800-tallet og mener dette var et resultat av Europa sin dominans. Han argumenterer for at veksten kom primært fra 1880 og utover, og skyldtes en utvikling innen internasjonal transport og større kjøpekraft i Europa, noe som gjorde at varen (i sjokoladeform) ble mer tilgjengelig for folk flest. Dette resulterte i at flere kunne kjøpe varen, og derav økte etterspørselen av kakao, noe som gjorde at

¹⁵ Killingray, 1987, s. 152-162

¹⁶ Osuntokun, 1971, s. 171-176

¹⁷ Yearwood, 1998, s. 49- 52 63-65

produksjonen økte. Ross argumenterer for at det nye konsumerbehovet i Europa var en del av det som førte til at Vest-Afrika ble den dominerende kakaoprodusenten fra 1900 og utover. Deres type kakaobønner var mindre mottagelig for sykdommer, i tillegg vokser den raskere, og dermed kunne den møte den økende etterspørselen i Europa.¹⁸

Erik Green skriver i *From Extensive to Involutionary Growth: A Dialectic Interpretation of the Boom and Busts of Cocoa Production in the Gold Coast* om den økonomiske utviklingen i Gullkysten etter at landet ble kolonisert, og bemerker koloniens kakaoutvikling som tok sted. Litt før begynnelsen av det 20. århundret eksisterte så si ikke kakaohandelen i landet, men på ca. 20 år ble gullkysten den største eksportøren av kakao. Green argumenterer for at denne økonomiske utviklingen kom av at folket i gullkysten utviklet denne industrien, og ikke de britiske koloniherrene. Han prøver med artikkelen å forklare hvorfor det kommer store nedganger etter lengre perioder med vekst, men hans fokus ligger spesielt fra 1930-tallet og utover. Han argumenter mot at det var statlig intervensjon som gjorde at det ble nedgang i markedet. Argumentet hans er at det var endringen og nedgangen av økologi og institusjoner som i første omgang forårsaket veksten, som gjorde at det ble nedgang innad industrien.¹⁹

Anne Phillips skriver også om kakaoindustrien i Gullkysten i boken *The Enigma of Colonialism: British Policy in West Africa*. Hun diskuterer det politiske aspektet ved kakaoproduksjonen på tidlig 1900-tallet. I og med at Gullkysten hadde blitt den største produsenten av kakao gjennom småbruk og bønder, var det flere som mente dette var den rette måten å drive kakaoindustrien, derimot skriver Phillips at politikere ville ofte blande seg inn for å prøve å effektivisere industrien. Hun diskuterer også vanskelighetene med å forbedre industrien og kvaliteten på produktet, siden de multinasjonale selskapene som kjøpte kakao nektet å betale mer, uavhengig om kvaliteten på kakaoen gikk opp. Hun tar også opp hvordan kakaoindustrien i Gullkysten ble sammenlignet med andre land sine kakaoindustrier med mer europeiske modeller, kontra kakaoindustrien i gullkysten som ble drevet av småbønder. Hun diskuterer videre at direkte statlig intervensjon i industrien, ikke nødvendigvis var et alternativ, men samarbeid med høvdinger kunne brukes for å få mer kontroll over industrien.²⁰

Tetteh A. Kofi argumenterer også for i *The Role of Multinational Corporations in Cocoa Marketing and Pricing and Economic Development in Producer (African) Countries* at grunnen til kakaoindustrien vokste i Vest-Afrika var utviklingen av transportmetodene, men

¹⁸ Ross, 2014, s. 52-54

¹⁹ Green, 2017, s. 518-519

²⁰ Phillips, 1989, s. 86-89

også på grunn av at deres mer tradisjonelle måte å produsere råvarer på var mer effektive enn plantasjer. Videre argumenterer han for at helhetlig sett var dette en del av et større system med en fordeling av arbeidskraft. Han mener i likhet med de fleste at systemet spilte i favør av metropolen, derimot det han legger spesielt mye vekt på er rollen de multinasjonale selskapene hadde. Han mener rollen deres var med på å forsterke det allerede eksisterende systemet, og sørge for at det ble en slags institusjon. Han argumenterer også for at på grunn av den skjeve utdelte fortjenesten i fordel til monopolet, sørget dette for mindre økonomisk utvikling innad kolonien, gjennom mindre kapitalflyt.²¹

Susan M. Martin er blant forskerne som skriver om palmeoljeindustrien i Nigeria. Hun tar for seg lengre trekk, men spesifikke områder i Nigeria i boken *Palm Oil and Protest: An Economic History of the Ngwa Region, South-Eastern Nigeria, 1800-1980*. Hun tar også for seg flere punkter angående palmeoljeindustrien som helhet. Hun argumenterer for at framveksten av palmeoljesektoren i Nigeria kom fra utbyggingen av infrastruktur i begynnelsen av 1900-tallet, og at det medførte en stor vekst 8 år før krigen. Martin argumenterer videre for at kravene for arbeidskraft i kombinasjon med kolonimaktens større nærvær og sentralisering av makt, førte til at landsbylivet begynte å endre seg i Nigeria fra den første verdenskrig og utover. Martin argumenterer for at den første verdenskrig var med å bidra til slutten på veksten for palmeolje i Nigeria. Hun mener i det lengre løp var styresmaktene interessert i å utvikle palmeoljeindustrien i Nigeria, men på grunn av krigen og det som fulgte etter krigen, ville myndighetene først og fremst øke den statlige inntekten.²²

Anne Phillips skriver i tillegg til kakaoindustrien i Gullkysten, også om palmeoljeindustrien i Nigeria i, *The Enigma of Colonialism: British Policy in West Africa*. Hun tar opp utviklingen av industrien før den direkte koloniseringen til etter den første verdenskrig, og hvilken rolle europeerne hadde i utviklingen av industrien. Palmeolje var et eksisterende produkt, men europeerne hjalp til med å sette opp palmekjerne til produksjon av margarin. Hun tar også opp politikken som ble ført for hvordan industrien skulle utvikles videre, derimot fokuserer hun mer på rollen private aktører hadde innen denne utviklingen, men tar også opp noen statlige syn på situasjonen. Dette er spesielt rettet til den politiske diskusjonen som fant sted om produksjonsmetode med tanke på bønder og plantasjer.²³

²¹ Kofi, 1975, s. 248 & 268

²² Martin, 1988, s. 45, 55 & 66

²³ Phillips, 1989, s. 91-94

Lesley Potter skriver om den moderne palmeoljeindustrien i boken *Managing oil palm landscapes: A seven-country survey of the modern palm oil industry in Southeast Asia, Latin America and West Africa*. Nigeria er et av landene hun forsker på, derimot legger hun fram den historiske konteksten for palmeoljeindustrien i Nigeria, for å forklare den moderne industrien. Det hun framhever er blant annet diskusjonen om plantasjer, kontra produksjon av bønder. Ved flere anledninger var det prøvd å skape en aktiv plantasjepolitikk, derimot mener hun britenes system av indirekte styre var en motsetning til denne plantasjepolitikken. Hun argumenterer også for at palmeoljeindustrien ble viktig for britene med tanke på eksport fra kolonien, i tillegg til beskatning av industrien.²⁴

1.3.4 Mitt Bidrag

I henhold til det som har blitt lagt fram i historiografien er det flere av historikerne som forsker på kakaoindustrien, oljepalmetrær-industrien, den første verdenskrig fra afrikansk perspektiv, og forskning på folket i koloniene under krigen. Derimot er det ikke diskutert britisk politikk, og den påvirkninger på kakaoindustrien og oljepalmetrær-industrien på detaljnivå innenfor denne perioden. Det er ikke satt søkelys på hvilken politikk, og hvilke reguleringer som påvirket kakaoindustrien. Historikerne kan nevne noen reguleringer eller politiske lovgivninger, men gir ikke en helhetlig analyse av hvordan dette kunne påvirke hverken kakaoindustrien eller palmeoljeindustrien.

Det de hovedsakelig legger fram er at den første verdenskrig som helhet forstyrret, eller forstyrret ikke særlig disse industriene, avhengig av hvilket historisk verk man analyser. De ser ikke på hvilke spesifikke politiske avgjørelser som gjorde markedene usikre gjennom krigen, og gjør ikke en helhetlig analyse av hvordan britisk krigspolitikk påvirket industriene, men heller minimaliserer det til noe som ligger i bakgrunnen og ikke blir analysert grundig. Det er ikke satt tema rundt en integrert analyse av disse industriene, i forhold til politiske avgjørelser, som fører til økonomiske konsekvenser, og hvordan de økonomiske konsekvensene påvirket bøndene. Med denne oppgaven ønskes det å vise til en kausal sammenheng mellom disse temaene, samtidig som det avdekkes om to kolonier med relativt like utgangspunkt før krigens start, fikk en universal konsekvens av den britiske krigspolitikken.

Eksempelvis Kwabena O. Akurang-Parry direkte lite inn på hvilken politikk, lover og reguleringer som kunne påvirke kakaoindustrien, han ser mer på et helhetlig bilde av

²⁴ Potter, 2015, s. 88, 90

konsekvensene av krigen fra folkets perspektiv. Han nevner noen politiske avgjørelser, men analyserer dem også i et mer helhetlig perspektiv, og overser i større grad metropolens rolle. Phillips fokuserer ikke på kakaoindustrien eller palmeoljeindustrien når det gjelder konsekvensene av krigen på disse industriene, men tar heller for seg utviklingen av disse som helhet. Det er mer likt et overblikk over utviklingene av industriene fram mot krigen. Derav vil min analyse av den britiske krigspolitikken hjelpe med å avdekke hvordan kakaoindustrien og oljepalmesektoren utviklet seg under den første verdenskrig, og hvorfor den utviklet seg slik. Ut fra dette kan man analysere hvilke konsekvenser politikken hadde for disse sektorene, og gjennom resultatene vises det til hvordan bøndene ble påvirket. Punktet angående politisk og økonomisk påvirkning på bøndene er spesielt lite utforsket innenfor denne perioden, da det heller er skrevet mer om folket generelt.

2 Politikk, lover, reguleringer, og totalkrig

I dette kapitlet blir krigspolitikken til Storbritannia under den første verdenskrig diskutert. Det blir først og fremst lagt fram strukturen av det britiske imperiet som bakgrunn for kapitlet. Så forklares det hvorfor industrier slik som kakao og palmesektoren var viktig i sammenheng med krigen. Deretter diskuteres det sentrale lover og reguleringer som spilte en viktig rolle under krigen. Dette er gjort i henhold til å legge bakgrunnen for hvordan den britiske krigspolitikken kunne påvirke Gullkysten og Nigeria. I kapittel tre og fire diskuteres det mer spesifisert politikk som ble iverksatt for de aktuelle koloniene. I dette kapitlet blir det spesielt diskutert større lovgivninger slik som *Defence of the realm act*. Med grunnlag i hvor viktig denne lovgivningen var for krigen vil den bli diskutert mer i dybden. Det samme gjelder *Military service act*, og dens viktighet for krigen som helhet.

Det blir diskutert sentrale lovgivninger innenfor handel som direkte kunne påvirke den transkontinentale handelen, men alle lovgivningene kan kobles til det økonomiske aspektet ved den første verdenskrig, og hvilke konsekvenser det kunne få for Nigeria og Gullkysten. Dette er skrevet om for å få fram hvorfor markedshandel ble usikker gjennom implikasjoner for skipsfart, produksjon og handelsreguleringer. Den brede politikken som ble ført var forskjellige veier for å komme fram til en eventuell seier. Målet for kapitlet er å fremme hvordan britiske lovgivninger både nasjonale og internasjonale kunne påvirke koloniene, Nigeria og Gullkysten. Derav får man fram konteksten av hvor viktig Storbritannia som metropol var for eventuelle endringer, og komplikasjoner i henhold til koloniene.

2.1 Styreform

Hvilken styreform et land eller imperium har påvirker maktstrukturer, økonomi, militær rekruttering osv. Dette gjelder spesielt innenfor krigstid da samfunnets struktur blir testet. I all hovedsak ble det britiske imperiet styrt på en indirekte måte. Det er flere typer indirekte styrer, men det betyr at de utnyttet allerede eksisterende, eller satt opp maktstruktur for å kontrollere landet for dem. På en annen side eksisterte det et departement for koloniene, i tillegg var det guvernører for koloniene. Det varierte i hvor stor grad den britiske staten blandet seg inn i de eventuelle koloniene, og hvor mye direkte kontroll de hadde. De uavhengige herredømmene slik som Canada og Australia var unntak. De var statlig sett bygd opp på lik måte som moderlandet.²⁵ Den indirekte kontrollen fungerte eksempelvis slik at Storbritannia samarbeidet med forskjellige stammer for å få kontroll over regioner og

²⁵ Wilfley, 1900, s. 209-212

kolonien som helhet. Hvis det var et eksisterende organ for kontroll ville britene ta nytte av dette, og la den eksisterende makten kontrollere kolonien, eller delen av kolonien på vegne av Storbritannia.²⁶ I praksis vil det si at britene hadde den reelle makten og de eventuelle høvdingene ville være vasshaler som passet på territoriet.

Det var andre måter å kontrollere kolonier på, eksempelvis Frankrike satset heller på et direkte styre, hvor franskmenn sto for mesteparten av administrasjonen og statlige funksjoner. Det var i få tilfeller at de koloniserte hadde muligheten til å delta innen det statlige apparatet, henholdsvis hvis de konverterte til kristendommen, hadde rett utdanning og hadde riktig fransk kultur.²⁷

Fordelen med indirekte styre er at tradisjonene til landet og folket kan teoretisk sett bli mindre berørt enn ved direkte styre. På en annen side ble koloniale affærer tatt opp av den britiske staten, og koloniene ville ofte innføre lover veldig lik de lovene som ble innført i Storbritannia. Dette tilsier at eventuelle lover under den første verdenskrig som ble innført i Storbritannia kunne bli innført i koloniene, eller adapteringer av dem. Kolonidepartementet var mer som en overhengende regulerende makt som passet på koloniene, men spilte ikke en aktiv rolle i dem. Koloniene var guvernørens ansvar, og så lenge guvernørene sørget for at det ikke ble krig og passet på økonomien, blandet kolonidepartementet seg sjeldent. Derimot hadde det britiske parlamentet evnen til å sette inn lover og reguleringer som gjaldt for hele De Britiske Imperiet via *Colonial Laws Validity Act 1865*.²⁸

Det kan argumenteres for at dette var en kostnadseffektiv styremåte for britene, siden de ikke trengte å bruke store økonomiske midler på å holde kolonien under kontroll. På en annen side hadde de ikke en maktstruktur som var tilpasset britiske behov ved en eventuell storkrig. Dette ville eventuelt skape problemer ved rekruttering, og motstand fra allerede eksisterende maktstrukturer slik som høvdingmakter. Dette kunne føre til mindre effektivitet både innen økonomi, samtidig som militære problemstillinger oppsto.

Maktbalansen kunne bli overholdt med det britiske militæret med mindre styrker på grunn av den teknologiske fordelene britene hadde, i tillegg ville den lokale stammemakten sørge for at det var en viss struktur i samfunnet den britiske staten kunne utnytte. Det kan konkluderes med at dette oppsettet av koloniene sørget for at britene kunne holde kontroll over et såpass stort imperium uten større statlig innblanding, samtidig som dem nøyte de økonomiske

²⁶ Thompson, 1999, s. 84-85

²⁷ Eriksen, 2010, s. 334

²⁸ Darwin, 2009, s. 44, 84-85, 443

fordelene. Men når det gjaldt viktige politiske spørsmål slik som krig, ville de sitte med den essensielle autoriteten.

2.2 Hvorfor skulle krigspolitik påvirke kakao og palmeindustrien?

Palmekjerne ble brukt til å lage flere matprodukter, blant disse palmekjerneoljekake og palmekjerneolje som kunne brukes som en erstatter for smør.²⁹ Palmeolje har flere bruksområder, «*It was used particularly for soap and candles, for tin plating, margarine and chocolate, and its glycerine was used for explosives*».³⁰ Disse produktene vil være ettertraktet i forhold til tinnbelegging og eksplosivene, siden disse kunne brukes direkte innad krigsinnsatsen. Slike råvarer ville dermed være av ytterste viktighet at fienden ikke hadde tilgang på, mens Storbritannia hadde. Matvarene som ble laget av palmeproduktene hadde også applikasjonsområder til krigsinnsatsen. Å sørge for at fienden har mindre tilgang på matvarer, mens du selv hadde stor tilgang ville hjelpe betydelig med krigføringen.

Som kjent blir kakao hovedsakelig brukt innen mat og drikkeprodukter, blant annet sjokolade, kakaosmør og kakaopulver. Å ta kontroll over denne industrien og sørge for at Storbritannia har mest mulig tilgang på råvaren, og samtidig unngå at de fiendtlige maktene fikk tilgang på den, var lik den generelle krigspolitikken ført av britene. Ved å sørge for at fienden hadde minst mulig tilgang på råvarer og materialer kunne de sørge for at krigen gikk i Storbritannias favør, og eventuelt sørge for at seieren kom raskere. Fiendens mangel på råvarer ville påvirke i hvor stor grad de hadde evne til å føre krig, og eventuelle produkter som kunne matføre hæren og befolkningen deres kunne sørge for at krigen ble forlenget. Kontra ved mindre tilgang på slike varer, kunne både befolkningen og soldatene bli demotivert av krigføringen. Det er viktig å bemerke at innenfor en så stor global konflikt er det ikke bare militæret og marinen som blir mobilisert, men ressurser for å opprettholde krigføringen.

2.3 Handel

Trading with the enemy act fra 1914 var en lovgivning av det britiske parlamentet som gjorde det ulovlig å handle med personer eller firmaer av fiendtlig karakter. Fiendtlig karakter var ikke kun basert på nasjonalitet, men det kunne også være britiske firmaer som hadde et samarbeid med for eksempel tyskerne, eller hadde felles eierskap. Hvis det var større eiendommer eller eiendeler som var besittet ble disse beslaglagt og forvaltet av staten, mens handelsrelasjoner ble overvåket av handelsstyret. Det kom en endring av loven i 1916 som utvidet delen angående beslaglagte eiendommer, som resulterte i at disse eiendommene skulle

²⁹ The Times, 1914 15. september, s. 12

³⁰ Potter, 2015, s. 88, 90

avvikles. Eventuelle salg av denne eiendommen og fortjenesten som kom fra den, skulle ikke fienden få før etter krigstilstanden hadde opphørt.³¹

I og med den britiske staten i 1914 begynte med å stoppe økonomiske relasjoner som kunne ha en tilknytning til fienden viser det til den viktige betydningen økonomi hadde innen krigføringen. Ved å tidlig stoppe økonomiske transaksjoner ville dette svekke den tyske økonomien, i tillegg at det svekket deres evne til å føre krig mot Storbritannia og deres allierte. På en annen side ville dette også svekke den britiske økonomien, men det kan regnes med at det var kalkulert av den britiske styresmakten at dette ville over tid gagne mer den britiske saken, enn den tyske.

Storbritannia som er en sjønasjon, var mer tilrettelagt for oversjøisk handel enn det Tyskland var. I den økonomiske beregningen må det også legges til at britene hadde imperiet som sikret nødvendige handelsrelasjoner, mens Tyskland hadde et mindre kolonialt rike, som ville være mer avsperrert fra moderlandet, på grunn av den overlegne britiske sjømakten. I praksis gjør loven for Gullkysten og Nigerias del at britiske handelsmenn ikke kunne videreselge deres produkter til handelsmenn av fiendtlig nasjonalitet, eller tilknytning til fienden, og dermed begrenser dette markedet deres.

Videre kan det bemerkes at det kom lover og reguleringer like ved utbruddet av krigen over hvilke varer og havner det kunne transporteres til fra Storbritannia. Først og fremst var det materialer som kunne gagne fienden innenfor krigen, for eksempel bly og metaller, som kunne bli brukt direkte innen krigføringen. Etter disse reguleringene kom varer som hjalp indirekte med krigføringen, matvarer slik som hvete, margarin og dyreprodukter.

Eksportreguleringene hadde unntak ved land slik som Frankrike, Russland og Portugal som sto alliert med Storbritannia, derimot ble det ikke satt restriksjoner for Spania.³²

Det sier seg selv at dette ville påvirke den britiske økonomien, i og med at det ville stanse transporten av produkter fra Storbritannia til det som tidligere var store handelspartnere, derimot hvordan ville det påvirke tredjeparter slik som koloniene som forsynte britene med råvarer? Hvis en råvare ble utilgjengelig å selge til fiendtlige makter, kunne det ha verre konsekvenser for forsyner enn metropolen. Dette er i henhold til at kolonien kunne være avhengig av en type råvare, mens Storbritannia importerte et mangfold av råvarer. Alt i alt blir markedet for eksport fra koloniene mindre, noe som gjør at mindre råvarer blir solgt, og da

³¹ The London Gazette, 1916 17. mars, s. 2982

³² The London Gazette, 1914 20. august, s. 6575-6576

kan eventuelt prisene fallene, hvis det er basert på en markedsøkonomi. På en annen side kan det argumenteres for at under krigstid med restriksjoner er det ikke lengre en markedsøkonomi, men monopolisering der ressurser skal gå til krigsinnsatsen, og dermed er det ikke de samme reglene som under en markedsøkonomi. Ved at matprodukter som kunne være til bistand for Tyskland ble nektet eksport fra Storbritannia, ville det ikke ta lang tid før det samme skjedde med kakao og flere palmeprodukter enn margarin.

Tidlig i krigen kom det en kunngjøring for hele det britiske imperiet om handel med fienden skulle stoppes, derimot ble det lagt planer av handelssamfunnet for hvordan Storbritannia ikke skulle få større økonomiske konsekvenser.³³ Å stanse handelen med flere av landene som koloniene eksporterte til kunne være knusende, siden de hadde blitt økonomisk avhengig av å eksportere råvarer. På en annen side trengte ikke det å være like ødeleggende for den britiske metropolen, i og med de hadde konstant tilgang på råvarer gjennom deres kolonier, mens koloniene ville ha færre steder å eksportere til. Det er viktig å understreke at det var de industrialiserte samfunnene det ble eksportert råvarer til, i og med det skulle bli laget produkter av disse varene, som ble videresolgt til forbrukere. Det vil si at det var bare et visst antall stater som var tilgjengelig å drive handel med, mens for de industrialiserte landene som solgte produkter beholdt de et større marked å forholde seg til.

2.4 Maritim politikk

Innen den første måneden av krigen kom raske politiske tiltak iverksatt av den Britiske kongens råd. Det var grunnleggende krigsbestemmelser, men som kom til å påvirke hele Det Britiske Imperiet. Blant disse var den britiske flåtens forpliktelse seg til å pågripe alle skip som var i nåværende krig med Storbritannia, sivilt eller militært fartøy. Denne reguleringen forpliktet også resten av Det Britiske Imperiet seg til, og dermed ville alle koloniene være forpliktet til å anlegge alle fiendtlige skip innen det britiske territoriet. Noe som vil tilsi at skip som tilhørte Det Britisk Imperiet skulle hvis muligheten bød seg ta kontroll over fiendtlige skip.³⁴

Den britiske flåten i Vest-Afrika ville da være okkupert med å pågripe eventuelle tyske skip som kom fra deres kolonier. Det vil si at de måtte gå vekk fra deres hovedoppgave som var å beskytte de britiske handelsrutene innad imperiet. Som vi kommer til senere ville det også bli ført krig i den Tyske Kolonien Togoland, noe som også kunne gi en rekke implikasjoner for skipsfarten. Eksempelvis ved at maritime operasjoner forstyrret kommersielle skipslaster, i

³³ McDermott, 1989, s. 265

³⁴ FitzRoy, 1914 20. august, s. 6577

tillegg kunne deklarasjonen indirekte forstyrre markedet ved at det ga usikkerhet og spekulasjoner rundt handel.

Declaration of London fra 1909 ble tatt i bruk for krigen. En avtale blant de allierte styrkene angående maritim krigføring, i samarbeid med Russland og Frankrike. I og med Storbritannia hadde den største flåten i verden, kunne den bli brukt effektivt i krigen som blant annet en blokad mot fienden. Blokaden ble satt opp for å hindre utenrikshandel mellom fienden og eventuelle nøytrale land som handlet seg imellom. Lovgivningen fikk visse modifikasjoner under krigen, men målet med lovgivningen ville være den samme, å svekke fiendens kommersielle og økonomiske makt, som kunne gi store ramifikasjoner for krigen.³⁵

Hvor store konsekvenser denne blokaden hadde for krigen er vanskelig å måle, men intensjonen er konsistent med den generelle krigspolitikken. Ved å minske fiendens tilgang på varer som kunne bli brukt i krigføringen, kunne Storbritannia og dets allierte få en raskere ende på krigen. I første omgang ville dette være varer som kunne brukes til produksjon av våpen til fienden, men matvarer ble også sett på krigsmateriell i og med det kunne matføre den fiendtlige hæren. Den britiske blokaden ville også føre til en eventuell svekkelse av forsyninger, noe som var en til vei til seier for Storbritannia og dets allierte.

Hvis blokaden var suksessfull ville de nøytrale landene som handlet med Tyskland være mer nølende med å fortsette handelsrelasjonene, noe som kunne resultere i at de selv importere mindre, i og med det ble færre markeder å reeksportere til. Dette betyr i relasjon til Nigeria og Gullkysten at det ble sådd mer tvil angående eksport av deres råvarer til nøytrale land og handelsmenn. Handel med nøytrale land ble et av de store problemstillingene under krigen når det gjaldt kommersiell handel, noe som blir diskutert mer ekstensivt i kapittel tre og fire.

2.5 Opprustning og totalkrig

En av de viktigste lovgivningene som kom fra den britiske staten under den første verdenskrig var *Defence of the realm act* (DORA) fra 27. november 1914. DORA gjorde det mulig for den britiske staten å innføre omfattende reguleringer.

1. - (1) His Majesty in Council has power during the continuance of the present war to issue regulations for securing the public safety and defence of the realm, and as to the powers and duties for that purpose of the Admiralty and Army Council and of the members of His Majesty's forces and other persons acting on his behalf; and may by such regulations authorise the trial by courts-martial, or in the case of minor offences

³⁵ FitzRoy, 1914 25. august, s. 6681-6682

by courts of summary jurisdiction, and punishment of persons committing offences against the regulations and in particular against any of the provisions of such regulations designed:-

- (a) to prevent persons communicating with the enemy or obtaining information for that purpose or any purpose calculated to jeopardise the success of the operations of any of His Majesty's forces or the forces of his allies or to assist the enemy; or
- (b) to secure the safety of His Majesty's forces and ships and the safety of any means of communication and of railways, ports, and harbours; or
- (c) to prevent the spread of false reports or reports likely to cause disaffection to His Majesty or to interfere with the success of His Majesty's forces by land or sea or to prejudice His Majesty's relations with foreign powers; or
- (d) to secure the navigation of vessels in accordance with directions given by or under the authority of the Admiralty; or
- (e) otherwise to prevent assistance being given to the enemy or the successful prosecution of the war being endangered.³⁶

Denne delen av loven er spesifikt rettet mot fienden, og innsatsen for å begrense deres generelle posisjon i krigen. Denne paragrafen er blant de viktigste innen loven, i og med den gir den britiske staten muligheten til å utføre reguleringer på et veldig vagt grunnlag, fordi det er ikke i alle tilfeller det er lett å si hva som definerer en hindring av suksessfull utførelse av krigen. Det var mulig at sivile kjøpmannsskip måtte under denne reguleringen delta i krigen på vegne av Kongen. Siden Storbritannia hadde en stor kjøpmannsflåte, ville denne være nyttig for transport av matvarer og soldater til en av frontene i krigen. Eventuelt kunne deres handelsområder få restriksjoner i forhold til hva de skulle importere til hjemlandet, da ressurser for krigsinnsatsen var betydelig viktig.

- (2) Any such regulations may provide for the suspension of any restrictions on the acquisition or user of land, or the exercise of the power of making byelaws, or any other power under the Defence Acts, 1842 to 1875, or the Military Lands Acts, 1891 to 1903, and any such regulations or any orders made thereunder affecting the pilotage of vessels may supersede any enactment, order, charter, byelaw, regulation or provision as to pilotage.³⁷

³⁶ Defence of the realm act, 1914, § 1 første ledd

³⁷ Defence of the realm act, 1914, § 1 andre ledd

- (3) It shall be lawful for the Admiralty or Army Council –
- (a) to require that there shall be placed at their disposal the whole or any part of the output of any factory or workshop in which arms, ammunition, or warlike stores or equipment, or any articles required for the production thereof, are manufactured;
 - (b) to take possession of and use for the purpose of His Majesty's naval or military service any such factory or workshop or any plant thereof;
- and regulations under this Act may be made accordingly.³⁸

Dette betyr at eventuelle eiendomslover blir overgått av DORA, dermed kan staten få tilgang på den eiendommen de mener er hjelpsom for krigføringen. Eiendommer kunne bli tatt i bruk for krigsinnsatsen, blant annet fabrikker som måtte bruke deres produksjonskraft for militære formål, eller fabrikker som allerede produserte krigsmateriell kunne staten legge krav på hele produksjonen. Noe som tilsier at eventuelle fabrikker som laget produkter av råvarer fra koloniene måtte stoppe produksjonen eller tilpasse den til krigsformål, hvis staten bestemte det. Derav kunne hele forsyningskjeden bli endret. Dette tilsier at eventuelle fabrikker som tok imot kakao fra Gullkysten eller palmeolje fra Nigeria var nødt, i verste tilfelle å tilpasse produksjonen til kun krigsmateriell. Eventuelt kunne denne produksjonen av produkter ansees som høyt nødvendig i forhold til krigsinnsatsen, og kunne dermed bli mindre berørt. Uansett hvilket tilfelle det ble, er det viktigste å påpeke at den britiske staten satt med denne makten, og dette kunne gå sterkt utover to av de største økonomiske sektorene i Vest-Afrika

(4) For the purpose of the trial of a person for an offence under the regulations by court-martial and the punishment thereof, the person may be proceeded against and dealt with as if he were a person subject to military law and had on active service committed an offence under section five of the Army Act [...].³⁹

(6) The regulations may authorise a court-martial or court of summary jurisdiction, in addition to any other punishment, to order the forfeiture of any goods in respect of which an offence against the regulations has been committed.⁴⁰

Ved at brudd på loven kunne føre til krigsrett viser det til at dette ble ansett som en militær lov. Noe som tilsier at de forskjellige aspektene loven dekker, ble ansett som relevant for den militære innsatsen. DORA er et primæreksempel for hva krigen utviklet seg til å bli. Denne loven viser til når en stat får såpass mye krisemakt på grunn av en krigssituasjon går

³⁸ Defence of the realm act, 1914, § 1 tredje ledd

³⁹ Defence of the realm act, 1914, § 1 fjerde ledd

⁴⁰ Defence of the realm act, 1914, § 1 sjette ledd

samfunnet over til en totalkrig, der produksjon, skip og råvarer skal gå til krigføringen. Alle enhetene blir tannhjul og deler innenfor en større krigsmaskin, som er avhengig av hverandre for at krigen skal gå framover. Dette vil påvirke landet og dets imperium over en større sosioøkonomisk plan. Selv om loven først og fremst gjaldt for Storbritannia, ville den også gjelde indirekte for koloniene (ikke de uavhengige oversjøiske britiske herredømmene), i og med de falt under kontrollen av den britiske staten. Som helhet gir loven tilgang til større reguleringer for hvordan samfunnet skal struktureres i henhold til krigen.

Det er derimot flere utvidelser av loven som gjorde at fra den originale implementeringen til den siste endringen av DORA, ble statens makt ekspandert.⁴¹ DORA gjorde at den britiske staten kunne i stor grad regulere samfunnet og krigsinnsatsen, uten flere større implementeringer av lover fra parlamentet. Innenfor lovverket er det få aspekter ved samfunnet som ikke blir berørt, derimot kan det argumenteres for at *Defence of the realm act* var et nødvendig tiltak for effektiv krigføring. På en annen side rører denne restruktureringen av samfunnet økonomien over hele imperiet. Alle mulige midler kunne bli brukt i krigen som tilsier det merkantilistiske systemet ble forstyrret.

Military Service act 1916, var en lovgivning som gjorde den britiske rekrutteringen av soldater fra frivillig til obligatorisk. Krigen krevde lengre tid og mer soldater for å vinnes, og dermed måtte det bli en mer effektiv rekruttering. Menn i alderen 18-41 måtte nå melde seg inn for militærtjeneste. De nye rekruttene ville enten bli en del av de aktive styrkene eller reservene, for å deretter muligens måtte bli med i krigen.⁴²

(4) This section shall apply to any male British subject who, since the fifteenth day of august nineteen hundred and fifteen, has become or hereafter becomes ordinarily resident in Great Britain in the same manner as it applies to a male British subject who was ordinarily resident in Great Britain on the fifteenth day of August nineteen hundred and fifteen, with the substitution in the case of a man becoming so resident after the appointed date of the thirtieth day after he has become so resident for the appointed date.⁴³

Denne loven gjaldt for «British Subjects» som i denne perioden omfattet andre enn kun fastboende briter. Derfor var det mulig at briter som bodde oversjøisk eller jobbet i koloniene kunne bli rekruttert. Et annet punkt som er verdt å nevne er hvordan ville denne loven påvirke

⁴¹ Defence of the realm act, 1914, § 2 første og andre ledd

⁴² Military Service Act, 1916, § 1 første ledd

⁴³ Military Service Act, 1916, § 1 fjerde ledd

rekrutteringen innad koloniene, og ville denne rekrutteringen også endre seg? Britene som fram til nå hadde holdt seg til frivillige rekrutter, gikk nå i motsatt retning med tvang om tjenestegjøring. Dette kunne føre til en hardere rekruttering også i de andre delene av imperiet, og når en større andel av befolkningen tas ut av arbeidsstyrken kunne det påvirke økonomiene til koloniene som blir diskutert.

Som kjent ville en større andel av den kvinnelige befolkningen ta del i arbeidsmarkedet i Storbritannia, men det initiale arbeidsutbyttet kunne forstyrre markedet. På en annen side kan man argumentere for at dette var et gradvis utbytte. Det må nevnes at den britiske staten ønsket å øke produksjonen for krigsinnsatsen, og hvis det var materiell som kunne brukes i relasjon til krigen, slik som matvarer var det ønskelig at denne produksjonen ble vedlikeholdt. Ut fra dette kan man argumentere for at kakao og palmeprodukter var beskyttede sektorer, i og med de kunne brukes i relasjon til krigføringen. *Military Service Act* er i likhet med DORA en viktig lovgivning for krigen, fordi det er en lovgivning som tilsier en utvikling mot totalkrig. Den er signifikant fordi den er med på å opptrappe krigen, samtidig som den kan skape økonomisk usikkerhet både i Storbritannia og koloniene, gjennom en opptrapping av krigen.

Det fantes derimot flere unntak for hvem som kunne bli rekruttert. Blant annet hvis personen var av dårlig helse, men kanskje det viktigste punktet for unntak av militærtjeneste var hvis det var ønskelig fra statens side at denne personen fortsatte i det arbeidet han allerede var ansatt i.⁴⁴ Ut fra loven prøver Storbritannia å rekruttere menn som helst var motivert, i god helse, og ikke innenfor arbeid som staten mente var mer verdifull enn militærtjeneste. Fra statens side ville man rekruttere så mange soldater som mulig, derimot hvis folk ble ansett som mer viktig i det arbeidet de allerede var okkupert i, fikk de unntak fra rekrutteringen, dette kan eksempelvis være fabrikker som produserte ammunisjon til krigen.

Det ville eventuelt være mindre arbeidskraft i og med soldatene som blir sendt i krigen. Uavhengig om det er en overgang av at kvinner begynner å arbeide i fabrikker, er det mulig at dette tok tid, i tillegg kunne staten ta i bruk fabrikker til produksjon med krigsformål. Dermed går arbeidsplasser og produksjon vekk fra det private markedet, og inn i det militære markedet. Siden dette ville påvirke produksjonskapasitet, kan det påvirke oppkjøpet av råvarer fra koloniene hvis de ikke kan brukes i henhold til krigen. De som hadde unntak av militærtjeneste var en såpass liten margin av samfunnet, noe som tilsa at under krigen kunne

⁴⁴ Military Service Act, 1916, § 2 første ledd

det bli store sosioøkonomiske forandringer. Dette gjaldt for både metropolen og koloniene med tanke på en overgang av arbeidskraft.

Som diskutert tidligere ville koloniene ofte følge de britiske lovgivningene og tilpasse dem koloniene. Derav er det ikke sjokkerende at rekrutteringen i koloniene ble mer aggressiv. Rekrutteringen gikk vekk fra frivillig til tvang, der britene lente seg på autoriteten til de forskjellige høvdingene for å skaffe seg nye rekrutter, eller bærere til krigføringen. I Gullkysten sitt tilfelle ble rekrutteringen en intrikat situasjon på grunn av det var flere politiske elementer. Blant annet gjennom sitt indirekte styre ble rekrutteringen mindre effektiv, samtidig som høvdingene ofte ikke var interessert i å finne rekrutter til hæren av årsaker som minskning av arbeidskraft, og å tape politisk ansikt. I tillegg hadde den lokale befolkningen personlige følelser angående tjenestegjøring og rekrutteringen, som resulterte i at mange flyktet fra rekrutteringen eller hæren. Det er regnet med at over 10% av soldatene i Gullkysten Regimet flyktet under krigen.⁴⁵

Hensikten med denne rekrutteringen i likhet rekrutteringen innad Storbritannia var å ta i bruk de «ressursene» den britiske staten hadde tilgjengelig, i dette tilfellet folket av Gullkysten. Dette ville i tillegg være mer effektivt i og med britene kunne sende færre soldater fra de britiske øyene, samtidig som de kunne bruke de koloniserte til å kjempe i Afrika-kampanjene. Dette viser til at det indirekte styret til Storbritannia begynner å få mer for kontroll over kolonien og befolkningen, mens deserteringen viser at krigen var upopulær blant mange i Gullkysten. De hadde ikke samme forhold til krigen, i og med at det var først og fremst en «europeisk» krig.

En større statlig kontroll ville føre til at den britiske krigsmaskinen ble mer effektivisert, i tillegg til at flere «midler» kunne brukes i krigen. Deres politikk er egentlig et svar på hvordan krigen kan vinnes på rasket og mest effektive måte. På en annen side ville denne politikken også føre til konsekvenser innad Storbritannia og deres økonomi, i like måte deres kolonier. Det ville eventuelt bli økonomisk nedgang, samtidig som det ble motstand til den politikken som ble ført, eksempelvis rekrutteringen som ble ført i Gullkysten.

Selv om det var en generell krigspolitik om at det ikke skulle drives handel med fienden, ble også produkter bannlyst å eksporteres ut fra Storbritannia. Tidlig i krigen ble kakao satt opp på listen av ulovlige eksportprodukter. Uavhengig om visse varer var bannlyst å eksporteres fra Storbritannia eller ikke, ville fortsatt det være ulovlig at de eventuelt handlet med, eller

⁴⁵ Killingray, 1987, s. 161-162

samarbeidet med fienden om handel, for da ville dette gå under *Trading with the enemy act*. Parlamentdiskusjonen baserte seg på økonomi, og det faktum at Storbritannia var i krig, noe som det måtte tas hensyn til.⁴⁶

Mr. Runciman on that occasion said that there was no evidence that the cocoa industry in this country was supplying the enemy either directly or indirectly, but if such evidence was produced the Government would without the least hesitation put a stop at once to the export of cocoa from this country.⁴⁷

Bekymringene som ledet opp til implementeringen av denne lovgivningen, var at mengden kakao som ble eksport i sluttmånedene av 1914 var drastisk mer sammenlignet med sluttmånedene av 1913. Dette ville sette spørsmål om kakao fortsatt ble solgt til fienden, og i hvilken grad det ble solgt til fienden.⁴⁸ At produkter slik som kakao ble bannlyst som eksport fra Storbritannia viser til hvor stor den økonomiske krigføringen spilte inn under den første verdenskrig. Slike produkter som ikke ble brukt direkte for krigsmateriell ble uansett sett på som viktig for krigen som helhet, derimot må det understrekes at bannlysningen var eksport av kakao fra Storbritannia, som tilsier at de fortsatt kunne importere det.

⁴⁶ The Times, 1915 9. januar, s. 5

⁴⁷ The Times, 1915 9. januar, s. 5

⁴⁸ The Times, 1915 9. januar, s. 5

3 Kakaoindustriens politikk og konsekvenser

For some years the Gold Coast has been travelling along the easy paths of peace and prosperity. It is for its people to show now that they possess courage and obedience, the virtues most needed when the way is difficult, for war means, even to the victor, not victory only but hardship, confusion, and scarcity.⁴⁹ - Hugh Clifford, guvernør av Gullkysten 1912-1919

I dette kapitlet blir kakaoindustrien i Gullkysten diskutert. Kapitlet omhandler tre hovedområder, først blir bakgrunnen til kakaoindustrien i Gullkysten lagt frem. Videre blir utviklingen av industrien fram mot den første verdenskrig diskutert smått som et bakteppe for del to og tre. Den andre delen av kapitlet handler om politiske avgjørelser under den første verdenskrig, som kunne påvirke kakaosektoren. Gjennom denne delen vises det til hvordan krigspolitikken påvirket kakaosektoren. Del tre omhandler resultatene av denne politikken i form av eksporten av kakao fra Gullkysten, og hvilken effekt dette hadde på bøndene. Kapitlet søker å svare på spørsmålet, hvordan britisk krigspolitikk påvirket kakaoindustrien i Gullkysten, samt hva som ble konsekvensene for industrien og bøndene?

3.1 Kakaoens begynnelse

Gullkysten sin kakaohistorie har sine røtter fra midten av 1800-tallet da kakaofrø ble introdusert av misjonærer til mindre deler av den lokale kristne befolkningen.

Kakaoindustrien skjøt først fart på 1880-tallet da kakao ble introdusert i større grad fra Fernando Po til Accra i Gullkysten. Herfra spredte kakao seg som råvare innad landet. Kakao spredte seg først fra Akim Abuakwa i den sørøstlige delen av Gullkysten. Dette var nesten et ubebodd skogsområde som ble tilflyttet på grunn av plantemulighetene for kakao, og det var denne delen av Gullkysten som sto for mesteparten av produksjonen før den første verdenskrig. Herfra spredte kakaoen seg både vestover og nordover.⁵⁰ I 1913 sto den østlige provinsen av Gullkysten for 62% av den totale kakaoproduksjon, mens den vestlige (inkludert Ashanti regionen) og sentrale provinsen sto for den resterende produksjonen. Kakaoindustrien var dermed den mest lukrative økonomiske sektoren innenfor landbruk.⁵¹

Eksporten begynte i 1891 og industrien ekspanderte drastisk over de neste 20 årene. Som resultat av dette ble Gullkysten verdens største kakaoproducent. Årsaken var hvor raskt råvaren spredte seg, i tillegg til utviklingen av transportmetodene ble satt opp og utviklet,

⁴⁹ The Times, 1914 5. september, s. 7

⁵⁰ Ross, 2014, s. 59-60

⁵¹ Akurang-Parry, 2006, s. 48

kanskje spesielt jernbaneutviklingen.⁵² Derav var Gullkystens kakaoindustri økonomisk velplassert i årene før den første verdenskrig startet og det kunne forventes, med den allerede eksisterende utviklingen, at kakaosektoren skulle fortsette å vokse.

I tillegg til Gullkysten var også andre nasjoner, som for eksempel Brasil, blant verdens største produsenter. Kakao kunne bare bli dyrket i varmere klimaer, dermed var de europeiske nasjonene avhengig av import. Forbruket av kakao i Storbritannia hadde mangedoblet seg i løpet av et århundre. Det økte fra en halv million pund i 1822 til 46 millioner pund i 1908, med dette som bakteppe kan man si at forbruket økte betydelig i årene opp mot krigen. I likhet med Storbritannia, var Tyskland, Nederland og Frankrike sentrale importnasjoner.⁵³

Før krigens utbrudd hadde Gullkysten, som koloni, både utviklet infrastrukturen og økonomien deres.

The Gold Coast had experienced relative economic prosperity before the outbreak of the war. Exports included cocoa, palm oil, rubber, kola, timber, and minerals. Ports, railways, and roads were developed to exploit these and other commodities. In sum, the Gold Coast, despite the uncertainty of the colonial situation, was following a pathway towards prosperity, exemplified by economic boom and rapid urbanization.⁵⁴

Storbritannia var veldig aktiv i kolonien og dens økonomiske utvikling. Det var to eksisterende lån før utbruddet av den første verdenskrig og et nytt lån ble inngitt rett før utbruddet av krigen.⁵⁵ Dette ga Gullkysten ekstra økonomiske midler for statlig forbruk, noe som tilsier at Storbritannia så på kolonien som en verdifull ressurs for handel og økonomisk utvikling. Det er tydelig med den allerede eksisterende investeringen at Storbritannia var villig til å satse videre på den økonomiske utviklingen av kolonien.

3.2 Handelsselskaper, markeder og utbruddet av krigen

17. februar 1915 kom det en kunngjøring fra statssekretæren for koloniene om nedleggelse av alle handelsselskapene til tyske og østeriske-ungarske firmaer i det britiske Vest-Afrika. Disse firmaene fikk fram til 30. april samme år for å klage inn sakene. Her hevdet blant annet to av selskapene at de ikke var av fiendtlig nasjonalitet.⁵⁶ Stengingen av disse handelsselskapene ville få store konsekvenser for kakaobøndene da de ikke lengre kunne selge direkte til større importører av fiendtlig karakter. Derfor ble det vanskeligere å selge direkte til tyskerne som

⁵² Ross, 2014, s. 59-60

⁵³ The Times, 1914 8. juni, s. 31

⁵⁴ Akurang-Parry, 2006, s. 45

⁵⁵ The times, 1914 29. mai, s. 19

⁵⁶ The Times, 1915 29. mars, s. 12

var en lukrativ kunde. I tillegg kunne konkurransen på handel gå ned i Gullkysten som tilsier mindre etterspørsel, derav billigere pris for produktet.

Guvernøren av kolonien hadde fått tillatelse til stengingen av fiendtlige handelsselskaper. Han fikk fullmakt til å ta kontroll over fiendtlige firmaer og fiendens personlige eiendom.

Eiendommen holdt seg i det britiske imperiet sine hender via en offiser av imperiet, som fikk ansvar for den eiendommen det gjaldt. Eventuell gjeld som var skyldt det fiendtlige firmaet skulle tilbakebetales til offiseren, derav kunne offiseren tilbakebetale eventuelle kreditorer eller firmagjeld så lenge disse ikke var av fiendtlig karakter.⁵⁷ På denne måten sikret det britiske imperiet seg å ikke tape «nødvendige» økonomiske midler, samtidig som de sikret at de økonomiske midlene ikke gikk til personer eller firmaer med fiendtlige interesser. Dette var kontinuerlig med britisk utenrikspolitikk; tilegning av økonomiske midler så lenge det ikke påvirket fienden positivt, og tap av økonomiske midler så lenge det går utover fienden. Uavhengig om det var en innvirkning på koloniale økonomier var det viktigste å holde Storbritannia sin økonomi sunn. Selvfølgelig ville det samtidig være fordelaktig at den koloniale økonomien ble holdt intakt, da dette ville gagne krigsinnsatsen. Viktigheten av den koloniale økonomien baserte seg på hvor stor grad den aktuelle kolonien bidro til krigsinnsatsen i form av ressurser, som kunne bli mobilisert til krigens formål.

I 1912 ble 29 032 923 av 86 568 481 pund kakao direkte eksportert fra Gullkysten til Tyskland, og muligens mer gjennom indirekte metoder via tredjeparter. Den britiske staten prøvde å promotere at siden dette markedet hadde blitt stengt var det ønskelig at andre markeder åpnet for eksport av kakao. Storbritannia åpnet for at land kunne få prøver av kakaoen som ble eksportert fra Gullkysten for å vekke interesse.⁵⁸ Det vil si at ved utbruddet av krigen mistet Gullkysten direkte en tredjedel av eksportmarkedet sitt, og dermed ville ekspansjon av markedet være nødvendig for å opprettholde økonomien. I det tilfellet at Gullkysten ikke fikk erstattet det Tyske markedet ville veksten som hadde eksistert fra 1890-tallet stagnere og eventuelt stoppe opp.

På bakgrunnen av handel med fienden kunne reglementet bli løsere under krigstiden.

Lovgivningen som gjorde tesalg forbudt på steder der det var frykt for at fienden skulle få tilgang på varene ble nå tilbaketrukket. Selv om reguleringene angående salg av te ble tilbaketrukket ble det debattert om kakao var en del av fiendtlig handel. Anordningen som diskutert i kapittel 2 var slik at briter ikke skulle handle med fiendtlige land. Hvis det kunne

⁵⁷ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXVIII, s. 498

⁵⁸ The Times, 1914 15. september, s. 12

vises til at britiske varer slik som te og kakao ikke ble reeksportert fra nøytrale til fienden kunne reglementet løsnes, noe som var tilfellet med te. De tre siste månedene av 1913 kontra de tre siste månedene av 1914 viser en drastisk økning av hvor mye kakao som ble eksportert fra Storbritannia. Dette førte til en økt bekymring for at kakao skulle komme fram til fiendtlige hender. Resultatet ble en større varsomhet rundt eventuell eksport av kakao, samt diskusjoner om mulige reguleringer for å hindre dette. I verste tilfelle kunne det bli forbudt med handel av kakao på steder med større sannsynlighet for at varene skulle bli reeksportert til fienden.⁵⁹ På en annen side må det nevnes at i slutten av 1914 var kakaoprisene halvert med hva de var i slutten av 1913.⁶⁰

Som nevnt over gjaldt frykten for stenging av handel primært de industrialiserte nasjonene i Europa, som var hovedmarkedet til kakaoprodusentene. Hvis Gullkysten mistet disse eller ikke fant en alternativ løsning kunne dette bety at en enda større del av eksportmarkedet deres ble fjernet. Om det kom flere reguleringer angående kakaosalg ville Storbritannia i all sannsynlighet importere mindre, i og med at det ble vanskeligere å selge det videre til andre europeiske land. Dette medfører indirekte at Gullkysten har et mindre marked å eksportere til. At prisene har halvert seg på en periode på et år, men eksporten har økt er ganske motsigende, men det kan forklares ved at det var mindre konkurranse om kakaohandel, dermed importerte Storbritannia til en fikset pris, deretter reeksporterte de kakaoen. En annen forklaring kan være at det var en såpass stor produksjon i Gullkysten at markedsprisen gikk ned.

Kakao måtte først til Storbritannia eller andre industrialiserte land for å gjennomgå en produksjonsprosess, der råvaren skulle bli et produkt. Når land som Tyskland og Østerrike-Ungarn ikke lengre kunne eksporteres til, måtte det fortsatt eksporteres til et industrialisert land. Dette betyr at den nedsatte prisen ville gå utover de kakaoproduserende koloniene som fant seg selv i en posisjon med færre alternativer for eksport, og mindre konkurranse i markedet. Spørsmålet ble dermed; Hvem var det som fikk størst fordel ut av disse restriksjonene på handel, og gikk dette mer ut over Det Britiske Imperiet og deres økonomi, enn de fiendtlige økonomiene?⁶¹ Tyskland hadde, i de månedene i 1914 det fortsatt var åpent med handel for landet, stått for 8% av importen fra Gullkysten, sammenlignet med 11% i 1913. Dette resulterte i at Gullkysten mistet en viktig handelspartner både når det gjaldt import og eksport.⁶²

⁵⁹ The Times, 1915 9. januar s. 5

⁶⁰ Killingray, 1978, s. 42

⁶¹ The Times, 1915 22. januar, s. 16

⁶² The Board of trade, 1916, Vol XCI, s. 751

Selv om Tyskland var en betraktelig handelspartner med Gullkysten, var det ikke slik at Storbritannia kunne føre en liberal politikk angående denne handelen, og gå imot den generelle krigspolitikken. Dette ville være kontraproduktivt, med tanke på all den tidligere handelspolitikken de hadde ført under krigen, eksempelvis blokaden som hadde blitt satt opp for å redusere Tysklands tilgang på oversjøiske markeder. Det kan også argumenteres for at hva det Britiske Imperiet tapte økonomisk på denne politikken, vant de tilbake på slagmarken. Selv om Sentralmaktene fikk visse varer gjennom nøytrale land ville de fortsatt få store økonomiske tap ved å ikke kunne handle med koloniene eller Storbritannia, som antageligvis var den viktigste handelsnasjonen. Storbritannias nulltoleranse på handel med fienden var derfor suksessfull siden hovedmålet var å svekke fienden, uavhengig av hvilke konsekvenser det fikk for den nasjonale økonomien eller innad imperiet.

I det første halvåret av den første verdenskrig er det en større eksport av kakao fra Storbritannia til Nederland, som var nøytral. Eksporten til Nederland førte til en mulig embargo av salg av kakao til landet i frykt for at de ville selge varene videre til Tyskland. Det hadde allerede kommet en embargo av salg av te, og dermed ville det ikke være overraskende hvis det ble en embargo av kakao. Debatten rundt et mulig forbud av salg ble negativt mottatt av de koloniale produsentene.⁶³ Hvis Nederland ikke kunne importere kakao fra Storbritannia ville det være enda en av de store importnasjonene Gullkysten ikke lengre kunne handle med. Om dette ble tilfellet kunne det bli mindre eksport av kakao, og enda en nasjon som ikke etterspør produktet. Da vil muligens prisen falle siden den i stor grad er regulert av tilbud og etterspørsel.

3.3 Krigens politiske påvirkning

I 1914 begynte Gullkysten å støtte Storbritannia direkte med donasjoner til krigsinnsatsen og tok på seg økonomisk ansvar angående Togoland-kampanjen. I henhold til direkte donasjoner ble det bestemt for året 1915, at Gullkysten skulle bidra direkte med 80000£ for krigen, noe den britiske staten skulle ta imot hvis økonomien til Gullkysten tillot det. Dette finansielle bidraget kom i tillegg til 60000£ de skulle betale ned med et månedlig beløp på 3000£, for kampanjen mot den tyske kolonien Togoland, og de økonomiske utgiftene som oppsto av dette.⁶⁴

Det månedlige beløpet på 3000£ kunne ha gått til Gullkysten for å dekke de generelle økonomiske og sosiale skadene av krigen, istedenfor gikk det til nedbetalingen av

⁶³ The Times, 1914 12. desember, s. 5

⁶⁴ The Times, 1914 9. desember, s. 7

krigsinnsatsen. Muligens ville de betale enda mer utover 1915, men dette kom an på om den økonomiske situasjonen tillot det, noe som tilsier at den britiske staten så på Gullkysten sin økonomi som viktig. Dermed påvirket krigen direkte økonomien til Gullkysten ved at de måtte bidra til krigsutgiftene. Disse midlene kunne eventuelt blitt brukt på å minke det økonomiske tapet Gullkysten hadde i løpet av krigen, derimot kunne det finansielle sjokket føre til at økonomien forverret seg.

Det må tas i betraktningen de generelle økonomiske utgiftene kolonien hadde, og dermed kunne et tillegg på avgiftene gjøre økonomien mer anstrengt. Det nye lånet måtte de eventuelt også måtte betale avkastninger på. Dette betyr at Gullkysten fikk flere utgifter, og mindre inntekt hvis de ikke fikk erstattet de tyske markedene, fikk økt eksporten og fikk høyere statlig inntekt. Det er viktig å presisere at det var eksporten som er viktig å få opp, i og med at produksjonen allerede eksisterte. På en annen side, som diskutert i kapittel 2, var det lovgivninger som kunne påvirke skipsfarten innad imperiet og gjøre økningen av eksport problematisk.

Som tidligere nevnt hadde det blitt innført restriksjoner på eksporten av kakao fra Storbritannia til andre europeiske land. Derimot i løpet av et halvannet år med krig hadde visse selskaper fått lisenser til å eksportere kakao til land slik som Norge, Sverige og Nederland, med garantier for at dette var til eget konsum, og ikke skulle reeksporteres til land som Storbritannia var i strid med. Det eneste unntaket var Nederland som kunne reeksportere produkter laget av kakao tilbake til Storbritannia. Problemet som oppsto for Storbritannia sin del var eksporten av kakao hadde økt såpass drastisk til disse landene at de fryktet at dette ikke kun dekket eget konsum, men også ble brukt som handelsvare med sentralmaktene.⁶⁵

Som diskutert tidligere var det et argument for å ikke selge til nøytrale land slik at de kunne selge det videre til Tyskland. Uavhengig av dette ble fortsatt en del av kakaomarkedet avskåret fra Storbritannia og koloniene, og dermed mistet de mulige kunder. Det vil si at de til en viss grad hadde få mulige tiltak. Kuttet de ut kakaoeksporten som helhet i Europa ville det bety mindre økonomiske ressurser for den britiske staten, og de kakaoproduserende koloniene. Dermed var den beste løsningen å dele ut lisenser. For å opprettholde så stor fortjeneste som mulig kunne eventuelt innkjøpsprisen på kakao kuttet slik at det ikke gikk utover den britiske økonomien, men heller kakaobøndene fra Gullkysten. Dermed var dette ikke en realistisk løsning, i og med at kakaoindustrien i Gullkysten sto for en stor del av

⁶⁵ The Times, 1916 14. januar, s. 8

økonomien deres. Et fall i priser ville bety at kolonien som statlig enhet ville få mindre fond, mens kakaobøndene blant annet ville ha mindre kjøpekraft, som kunne resultere i økonomisk turbulens.

Handel fra Gullkysten ble enda mer begrenset i starten av 1915 da det ble iverksatt nye tollsatser i kolonien, noe som gjorde at mange varer ble dyrere å importere. Samtidig kom det en lovgivning som gjorde at britiske skip som eksporterte fra kolonien bare kunne selge disse varene ved havner i De Britiske Imperiet.⁶⁶ Dette ga begrensinger i forhold til hvor mye handel som eventuelt ble gjort, fordi det ble dyrere å importere varer inn i kolonien, samtidig som det var begrensninger for eksporten av varene fra kolonien. Det kan argumenteres ut fra dette at folket i Gullkysten fikk mindre kjøpekraft på grunn av restriksjonene på eksporten, i og med at prisene muligens kunne falle, derav ble det dyrere å importere til kolonien. Dette førte videre til at det ble mer kostbart for folket å kjøpe varer.

Gullkysten sin regjering foreslo at handelsmenn som fraktet varer fra nøytrale land i Europa måtte anskaffe sertifikater for opprinnelsen av varene de solgte. Forslaget ble raskt godkjent for at de Europeiske landene Italia, Nederland, Sveits, Danmark, Sverige og Norge måtte nå ha disse sertifikatene for å drive handel med Gullkysten.⁶⁷ Det fantes visse unntak for hvilke varer som måtte ha sertifikater slik som matvarer og ved.⁶⁸

Dette er konsistent med politikken som ble ført av Imperiet; å svekke handelen til Sentralmaktene. Gjennom sertifikatene kunne for eksempel tyske varer og produkter ikke bli reeksportert fra nøytrale land, noe som gjorde det vanskeligere for dem å drive en aktiv handel. Mindre mengder varer ville bli fraktet til de nøytrale landene, siden disse ikke kunne bli reeksportert til Gullkysten, og eventuelle andre eksportdestinasjoner som hadde innført lignende reguleringer. Det var antageligvis dette Det Britiske Imperiet siktet på, derimot kan det også argumenteres for at dette lente seg mot en symbolpolitikk. Det er også mulig at Imperiet prøvde å tette så mange hull som mulig når det gjaldt sentralmaktens tilgang på handel. På en annen side, kunne enhver handelsrelasjon som svekket Sentralmaktene, også påvirke imperiet. Derimot, for Storbritannias del, ville det øke sannsynligheten for at krigen skulle ta slutt tidligere. I de tilfellene det ble tillatt varer uten sertifikater, var årsaken til dette høyst sannsynlig at fortjenestene til varene, som kom fra sentralmaktene, ville gagne Det Britiske Imperiets krigsinnsats i større grad enn Sentralmaktene.

⁶⁶ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXVIII, s. 825-826

⁶⁷ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXVIII, s. 183 & 254

⁶⁸ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXIX, s. 311

Hvis det skulle eksporteres varer til Europa eller Middelhavet måtte det være en erklæring for endelig destinasjon av varene som ble fraktet. Unntakene av land gjaldt de Allierte i tillegg til Spania. Derimot var det visse varer som ikke skulle eksporteres ut fra Gullkysten.⁶⁹ Da Italia ble med i krigen løsnet det opp for eksport til dette landet, som ga Gullkysten mulighet for å eksportere til et nytt marked.⁷⁰ Det var selvfølgelig restriksjoner på hva som kunne eksporteres, men muligheten for et nytt marked overveide eventuelle restriksjoner.

Det Britiske Imperiet var effektivt innenfor lovgivningen og deres lovgivninger som, diskutert i kapittel 2, viser hvor mye krisemakt staten fikk. Tilfellet ble også det samme med Gullkysten der Guvernøren i rådet (ministrene) fikk fullmakt til å nekte eksport av varer så lenge det var en tilstand av krig. Dette gjaldt alle varer, i tillegg til de som allerede ikke var lov å eksportere.⁷¹

Dette betyr at lovgivningen i landet ville bli mer effektiv og guvernøren kunne handle raskere for å tilpasse seg utviklingen av krigen. Her er også et tilfelle der en koloni følger den britiske modellen av lovgivningen. Guvernøren fikk krisemakt i likhet som DORA ga regjeringen i Storbritannia krisemakt. Det var selvfølgelig ikke på lik skala med Storbritannia, men en lov inspirert av de britiske. Det er et klassisk eksempel: Der Storbritannia leder følger kolonien, noe som skjedde ofte i løpet av krigen. Denne typen lovgivning kunne også gi spekulasjoner og frykt i forhold til hvordan markedet kom til å utvikle seg.

Det fortsatte å bli satt restriksjoner, kutting av muligheter og hindringer for mer handel halvannet år inn i krigen. Blant annet ble det høyere tollsatser for eksport inn i Gullkysten.⁷² Videre kom det også restriksjoner for hvor og hva man kunne eksportere, eksempelvis kom det restriksjoner på hva som kunne eksporteres til Spania, og fremdeles var de eneste unntakene De Allierte. I tillegg ble all eksport til Nederland forbudt, med unntak av *Netherlands Oversea Trust* eller ved spesielle lisenser. Kina og Siam kom det også forbud om å eksportere til, med svært få spesielle unntak.⁷³

De høyere tollsatsene ville gjøre det vanskeligere å få importert varer inn i Gullkysten, i og med at det ville bli dyrere for leverandøren hvis de hadde andre alternativer med lavere tollsatser. Samtidig kunne det komme færre skip inn, og dermed var det færre muligheter for å selge kakao til disse handelsmennene. Med tanke på hvor ofte det ble satt nye restriksjoner

⁶⁹ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXIX, s. 311 & 386

⁷⁰ The Board of Trade, 1915, Vol XC s. 974

⁷¹ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXIX, s. 676

⁷² The Board of trade, 1916, Vol XCI s. 620

⁷³ The Board of trade, 1916, Vol XCI s. 889-890

eller det skjedde endringer innenfor lovverket, viser det at Storbritannia var veldig aktiv innenfor handelspolitikken til imperiet, både på godt og vondt.

Ved forbudet på eksport til Nederland kvittet Storbritannia seg med en bekymring som hadde eksistert fra tidlig av i krigen; At varer slik som kakao skulle komme seg gjennom nøytrale land til Sentralmaktene. Som nevnt tidligere hadde dette blitt debattert over en lengre periode i det britiske parlamentet, spesielt tilfellet med kakao og Gullkysten. I henhold til dette, gjorde Gullkysten Storbritannia en stor tjeneste med å fjerne denne muligheten, selv om det lammet deres egen kapasitet for eksport av kakao.

Nederland hadde vært det store spørsmålet under konteksten av eksport under krigen, Kina og Siam mindre så, som vil si at dette i større grad forhindret Gullkystens mulighet for eksport, mer enn det gagnet britisk krigspolitik. En bieffekt av denne politikken er at eksporten fra Gullkysten blir mer rettet mot områder det, fra britisk perspektiv, var ønskelig at den skulle eksporteres. Ved å gi færre muligheter for eksport er det større muligheter for å kontrollere prisene, samtidig får man eksportert varer dit det er ønskelig innenfor krigspolitikken til Storbritannia.

En positiv utvikling var reduksjonen av tollavgifter fra 1917 til 1918. Det var rundt 30% reduksjon på disse avgiftene i en periode på et år. En av de store årsakene for hvorfor denne reduseringen skjedde var fordi palmekjerne og palmeolje fra Nigeria ble foretrukket av handelsmennene som handelsvare. Det handlet derimot ikke om tilbudet av kakao, i og med at det eksisterte mer enn nok for eksport, men derimot etterspørselen av den.⁷⁴

Inn i det siste året av krigen ble noen politiske grep lettet, blant annet avgiften som hadde eksistert for eksporten av kakao fra Gullkysten. Fra 5. desember 1917, skulle avgiften kun delvis eksistere.⁷⁵ Derimot et år etter krigens slutt hadde kakaoavgiftene ved eksport i Gullkysten økt over det avgiften hadde vært under krigen.⁷⁶ Det er ikke nødvendigvis slik at politikken var inkonsekvent, men tilpasset seg til situasjonene under krigen. Fra 5. desember 1917 var det tenkelig at krigen begynte å nærme seg slutten, dermed var det mulig å lette på restriksjoner. På en annen side ville den eventuelle økonomien etter krigen være annerledes enn den under krigstid, og man ville føle effektene av dette på økonomien etter krigsslutt, derfor ville det være nødvendig å endre pengepolitikken.

⁷⁴ The Board of trade, 1920, Vol CIII s. 90

⁷⁵ The Board of trade, 1918, Vol C s. 258

⁷⁶ The Board of trade, 1920, Vol CIII s. 631

3.4 Effekten av politikken

Årene før krigens utbrudd hadde kakaoproduksjonen i Gullkysten vokst eksepsjonelt og hadde mer enn doblet seg fra 1910 til 1913. I 1910 lå kakaоекспортен på 22594 tonn, med en verdi på 1 642 734£ som betyr at kakaoen ble solgt for 73£ per tonn. Dette er sammenlignet med 50554 tonn i 1913, som hadde en regnet verdi på rundt 2 489 208£, og en pris per tonn på 49£.⁷⁷

Dette tilsier at årene før utbruddet av den første verdenskrig hadde kakaoindustrien en stor vekst innenfor volumet som ble eksportert. Selv om Gullkysten allerede var verdens største eksportør av kakao var det fremdeles kontinuerlig vekst, noe som også tilsier avhengigheten av denne økonomiske sektoren for kolonien. Det viser til at de ikke nødvendigvis hadde diversifisert økonomien deres, noe som kunne være risikabelt for kolonien som helhet. På en annen side som verdens største eksportør var de allerede veletablert i internasjonale markeder, som betyr at avhengigheten av sektoren ikke trengte å være risikabel.

Prisen per tonn er hva kakaoen selges for til handelsmennene. Dette gir oss en indikasjon for hva kakaobønderne tjente per tonn. Selv om prisen per tonn hadde gått ned mellom 1910 og 1913 hadde eksporten økt såpass mye at dette ikke ville ha like stor betydning for bøndernes del. Den økte produksjonen var antagelig et resultat av effektivisering av dyrkningsprosessen, og at kakaoindustrien spredte seg innenlands.

Selv om det kom mange restriksjoner for kakaohandelen under krigen viste det seg at eksporten av kakao fra Gullkysten hadde økt med 24390 tonn fra året 1914 til året 1915. Den hadde vokst fra 52888 tonn i 1914 med en verdi på 1 457 592£, til 77278 tonn i 1915, verdsatt til 3 651 341£.⁷⁸ Det vil si at kakaoen går fra 27£ per tonn opp til 47£ per tonn i 1915. Dette viser til at den innledende perioden av krigen hadde en effekt på både utviklingen av kakaoindustrien og prisen per tonn.

Kakaоекспортен i 1914 var ikke i nærheten av den utviklingen og ekspansjonen den hadde opplevd i årene før krigen. Eksporten hadde bare økt med rundt 2000 tonn, og dette er et resultat av krigspolitikken som la hinder for eksporten, og gjelder i all sannsynlighet ikke mengden som ble produsert. Dette er grunnlagt i hvor mye den vokser før krigen, kontra under den. Restriksjonene på markedstilgang er gjeldende i sammenheng med hvorfor industrien ikke fortsatte utviklingstrenden, men er også årsaksforklaringen på hvorfor kakao per tonn hadde nesten halvert seg fra 49£, ned til 27£. Industrien snur trenden i 1915, og

⁷⁷ The Board of trade, 1914, Vol LXXXIV, s. 677

⁷⁸ The Board of Trade, 1916, Vol XCII s. 579

kakaoprisen øker til samme nivå som den hadde i 1913, med rundt 25000 tonn mer eksportert. Kakaobøndene sitt økonomiske grunnlag klarte dermed raskt å stabilisere seg, men på en annen side ville restriksjoner i krigstid også forhindre deres tilgang på varer, noe som ville gjøre at disse varene ble dyrere og kjøpekraften til bøndene ble lavere.

Et av argumentene som blir brukt for hvorfor eksporten økte er at nye områder ble tatt i bruk for kakaoproduksjon i 1915.⁷⁹ Derimot ville økt produksjon bare delvis forklare den økte eksporten. Gullkysten måtte tilpasse seg det nye markedsgrunnlaget sitt, og eventuelt øke eksporten av kakao til andre og nye land.

Noe av denne økte importen av kakao kan forklares ved at skandinaviske land brukte å få majoriteten av kakaoen fra Hamburg, men når tilgangen på kakao herfra minket importerte de større mengder fra Storbritannia. I tillegg hadde Italia økt importen av kakao i 1915 da deres deltakelse i krigen på alliert side begynte, men denne økningen vil kun forklare en del av hvorfor kakaohandelen hadde vokst de siste årene.⁸⁰ Økningen av konsum av kakao kan dermed forklares av flere årsaker, Italia sin entre i krigen, at Hamburg kuttet vekk fra likningen, og muligens ble kakao eksportert gjennom tredjeparter til sentralmaktene.

Fra den 1. oktober 1916 måtte det betales en avgift per pund kakao som ble eksportert ut fra Gullkysten.⁸¹ Dette, i tillegg til den andre krigspolitikken, satte derimot ikke en særlig demper for kakaоекsporten som fortsatte å stå for majoriteten av eksporten fra Gullkysten. Verdien av eksporten fortsatte å øke i 1916 til en verdi på 3 847 720£. Samtidig øker importen i landet, og blant annet USA fører større handel med kolonien.⁸² Antall tonn eksportert fra kolonien i 1916 var 72161 som betyr at per tonn hadde kakao en verdi på 53£.⁸³ Uavhengig om eksporten sank litt, økte fortsatt fortjenesten i den grad at denne minskningen ikke ville ha en betydning for bøndene. Dette viser til at bøndenes inntekt, med unntak av 1914, var relativt uendret selv om krigspolitikken brakte med seg økonomisk press.

Dette vil si at uavhengig om Storbritannia og regjeringen av Gullkysten satte inn politikk som kunne påvirke kakaohandelen negativt, var den fortsatt voksende. Så lenge nok kakao ble produsert, ble det eksportert fra Gullkysten, og dermed kan det argumenteres for at eksporten innenfor denne perioden først og fremst var avhengig av produksjon, ikke vilkårene man kunne drive handel under. Hadde det ikke vært fult så mange restriksjoner på kakaohandelen

⁷⁹ The Board of Trade, 1916, Vol XCIII, s. 891-892

⁸⁰ The Times, 1916 21. januar, s. 17

⁸¹ The Board of Trade, 1917, Vol XCV, s. 298

⁸² The Board of Trade, 1917, Vol XCVIII, s. 404-405

⁸³ Muojama, 2016, s. 38

er det mulig at den hadde vært mer profitabel, og kunne vokst i enda større grad. Mens den økte importen kan hinte til at de økte tollsatsene hadde en minimal påvirkning på den internasjonale handelen.

Kakaoeksporten for 1917 hadde økt fra 72161 tonn i 1916 til 90964 tonn i 1917. Den totale verdien ble liggende på 3 146 851£, der pund per tonn kakao var på 35£.⁸⁴ Kakaoeksporten for 1917 viser hovedsakelig til to ting, at selv om eksport øker betyr ikke dette nødvendigvis at bøndene tjener mer. Den økte eksporten kan være et resultat av økt produksjon som tilsier at flere områder ble tatt i bruk for produksjon av kakao. Det kan forholde seg slik at flere bønder dyrket kakao, ikke nødvendigvis at de samme bøndene produserte mer. Som diskutert var kakaoveksten i Gullkysten før den første verdenskrig eksplosiv, og eksporten for 1917 reflekterer denne veksten. Samtidig som produksjonen øker kan prisene falle på grunn av råvaren blir mer tilgjengelig, dette vil resultere i at bøndene vil tjene mindre på kakaoen per tonn.

Den totale kakaoeksporten for 1918 har ikke de samme positive resultatene som 1917, eller den gode prisen per tonn som eksisterte i 1916. Den totale eksporten av tonn kakao var 66343 med en verdi på 1 796 985£, som tilsier 27£ per tonn.⁸⁵ I tillegg er det utregnet at gjennom krigen hadde kjøpekraften omtrent halvert seg.⁸⁶ Dette er et svært negativt resultat sammenlignet med det forrige året. Verdien på kakao per tonn var nede på samme nivå som i 1914, men eksporten var derimot høyere enn det den lå på i 1914. Ut fra dette kan det tenkes at den totale fortjenesten for den enkelte kakaobonden gikk opp, men dette er ikke nødvendigvis riktig. Det må tas inn i beregningen at det var flere bønder som hadde begynt produksjon av kakao. Tilfellet kunne være at den enkelte bonden i realiteten hadde mindre total fortjeneste enn det han hadde i 1914.

Samtidig måtte den eventuelle bonden ha fordoblet salget av kakao med en stabil pris per tonn, eller så måtte prisen per tonn fordobles i løpet av krigen for at han skulle ha samme kjøpekraft som ved begynnelsen av krigen. Dette viser til at krigspolitikken virkelig påvirket kakaoindustrien i Gullkysten, i samme grad, eller mer enn den hadde gjort i 1914, noe som gjorde at det økonomiske grunnlaget til bøndene ble sterkt berørt.

I tillegg til den britiske krigspolitikken satte USA en embargo i 1917-1918 på kakao fra Gullkysten, med grunnlag i at kakaoen ikke var av god nok kvalitet. I praksis gjorde Frankrike

⁸⁴ Muojama, 2016, s. 38

⁸⁵ Muojama, 2016, s. 38

⁸⁶ Webster, 2022

det samme. Ytterligere hadde Storbritannia en seriøs skipsmangel som halverte importen deres av kakao sammenlignet med importen fra 1916-1917.⁸⁷ Ut fra eksporttallene og prisene ser det derimot ut som det kun hadde en reell effekt i 1918. Embargoen var ikke ene og alene grunnlaget for hvorfor industrien hadde et fall i 1918, men en del av årsaksforklaringen.

Although cocoa exports picked up and, with the exception of 1918, increased, the figures are deceptive and do not reflect price fluctuations, quality, or actual production by farmers. For example, writing in 1918 the Director of Agriculture estimated that in the 1917-1918 season only about three-quarters of the crop had been gathered and half sold, the remainder being left to rot on the trees.⁸⁸

Dette betyr at selv om eksporten hadde økt kunne fortsatt produksjon være høyere enn det som ble både eksportert og solgt innenlands. Produksjonen av kakao var så stor at det ikke kan sies med sikkerhet at uten embargoen på kakao og skipsmangel ville den blitt eksportert ut av Gullkysten. At så mye kakao ikke ble eksportert vil gi store økonomiske implikasjoner for bøndernes del. Dette tilsier at mye av grunnen for at kakaoen ikke ble solgt har med den generelle økonomiske situasjonen å gjøre, i og med at markeder ikke var like mottakelig for kakaoimport. På en annen side var en viktig årsak for dette, som diskutert i kapittel 2, at skipsfartsindustrien kunne gjennom lovgivninger blitt okkupert med andre plikter enn kakaоекsporten, som kan være resultatet av skipsmangelen i 1918. I tillegg kunne kakaobønderne ha høyere kjøpekraft hvis de hadde solgt alt av det de produserte. Noe som kan konkluderes med at i 1918 var kapasiteten på skipsfart den største faktoren til salg, og ikke produksjonen av kakao. Dette er en del av årsaksforklaringen til hvorfor prisen går betraktelig ned sammenlignet med 1917, i og med at det var en overproduksjon sammenlignet med hvor mye det kunne eksporteres fra Gullkysten.

Gullkysten sin økonomi og utvikling fikk en merkbar påvirkning av politikken som ble ført under krigen. Dette resulterte i etter krigens slutt en gjenbyggingsprosess, som var tilfellet for mange land og kolonier som hadde deltatt i den første verdenskrig. Blant annet innen infrastruktur som jernbaner var det behov for investering. Gullkysten tok dermed etter krigen opp et lån på 6 000 000£ som skulle brukes på offentligheten, med et håp om videre utvikling av kolonien. Dette skulle resultere i høyere kjøpekraft og bedre livskvalitet for innbyggerne i kolonien.⁸⁹

⁸⁷ Killingray, 1978, s. 54

⁸⁸ Killingray, 1978, s. 43

⁸⁹ The Board of Trade, 1920, Vol CIV, s. 803

I de to første månedene av 1920 lå kakaoeksporten i Gullkysten på 29308 tonn med en regnet verdi på 2 443 348£ som betyr at de lå an til å eksportere 175848 tonn med en verdi på 14 660 088£ for året 1920.⁹⁰ Forventet verdi per tonn for året ville være 83£. Sammenligner man disse tallene med de fra krigen ser man tydelig kontrasten av eksporten. Først og fremst ville flere handelsrestriksjoner være lettet fordi krigen var over. I tillegg, som diskutert tidligere, var påvirkningen av skipsfarten og dens okkupasjon med krigen også veldig sentral. Sannsynligheten for at Gullkysten kunne eksportere all kakaoen de hadde produsert ville være større siden handelsrestriksjoner var lettet, og skipsfarten ikke var påvirket av krigen. Prosjeksjonen av prisen per tonn for 1920 kan sammenlignes med prisen før den første verdenskrig, og til og med da faller førkrigsprisen til kort. Dette kan vise til i hvor stor grad krigspolitikken påvirket kakaoprisene, og at denne politikken hadde ført til en stagnasjon i kakaoindustrien under krigen.

3.5 Folkets Reaksjon

Under krigen prøvde statsmaktene å føre en politikk som ikke ble for radikal og ikke kunne føre til uro i kolonien. Før krigen hadde kolonien blitt pasifisert og det var ønskelig at det ikke skulle oppstå noen som helst form for opprør. Dette var fordi det var en befolkning på 1,6 millioner mennesker, sammenlignet med 3000 militær og politipersonell ved utbruddet av krigen. Siden det militære personellet ble trukket vekk fra Gullkysten, og sendt mot Togoland gjorde det at protester lettere kunne bli utført, men de britiske styresmaktene var derimot raske til å kontre eventuelle protester og sendte styrker der protesteringen tok sted. Ved utbruddet av krigen oppsto det opptøyer med årsak i at det eksisterte en krigstilstand, og i 1917 likeså med grunnlag i at krigen enda ikke var avsluttet. Det var derimot ikke mange protester under krigen, og de som eksisterte hadde ofte grunnlag i tradisjonelle årsaker som ikke var relatert til krigen, og som ikke medførte noen merkverdige konsekvenser.⁹¹

Det er selvsagt flere grunner til at folket i Gullkysten ikke ønsket at det skulle bli en krig, likeså med at den skulle opphøre. Eksempelvis det humane aspektet som at folk hadde blitt rekruttert fra Gullkysten inn i den britiske hæren, og mange av befolkningen ønsket ikke at deres egne skulle dø i en krig som ikke var deres å kjempe. Det er også det økonomiske aspektet ved at krigen ville føre til at det kunne oppstå økonomisk stagnasjon og dette ville føre til lavere lønn og kjøpekraft for folket, noe som resulterer i lavere levestandard.

⁹⁰ The board of Trade, 1920, Vol CIV, s. 802

⁹¹ Killingray, 1978, s. 39-42

Det som kan direkte kobles til kakaoindustrien er protester mot at afrikanere ikke fikk eksportlisenser i 1918. Protesten var en reaksjon til at afrikanere i svært liten grad fikk ta del i eksportmarkedet, og lisenser tilhørte i majoriteten av tilfellene, utenlandske firmaer som importerte varer inn i kolonien. Protesten resulterte i at afrikanerne fikk lisenser som tilhørte de fiendtlige firmaene som tidligere hadde operert i Gullkysten. På grunn av britisk skipsmangel, og en embargo på kakao fra USA og i praksis fra Frankrike fikk andre tildelt disse lisensene for eksport av kakao.⁹² Usikkerhetene med krigen, reguleringene, politikken og frustrasjonen akkumulerte i denne protesten. Tankegangen var at hvis folket i Gullkysten kunne sikre seg lisenser for eksport, kunne kakaoindustrien bli mer stødig, siden mye av produktet ikke ble eksportert. At store mengder kakao kunne ligge og råtne bort bygde seg opp til mye frustrasjon for bøndenes del. Dette i tillegg til at de i løpet av krigen hadde opplevd et uforutsigbart marked, som ikke spilte i deres favør.

Kakaomarkedet var en side av økonomien for bøndene, men økonomien må også samtidig sees i sin helhet for å frem flere av konsekvensene for dem.

The unpredictable nature of cocoa prices and exports decreased money in circulation and led to a coin shortage [...]. [...] African clerks claimed in a petition of 1920 that the purchasing value of the pound had fallen by 50 per cent, in eight years. Wartime demands for foodstuffs and labour increased internal price levels and rising import prices sharpened social conflict.⁹³

Dette betydde at folket i Gullkysten ville ha mindre kjøpekraft når det gjaldt varene i deres eget land, i tillegg kunne det lettere skape konflikter innad kolonien, spesielt mellom styresmaktene og folket. Dette var antageligvis også noe som spilte inn i frustrasjonen til bøndene. Høyere importpriser var et resultat av den britiske politikken som ble ført, dermed var dette enda et tilfelle der Gullkysten ble kraftig påvirket av den britiske krigspolitikken. Dette ville gå ut over kakaobøndene i form av mindre kjøpekraft, spesielt under de periodene prisen på kakao falt.

3.6 Oppsummering og Diskusjon

Kakaoindustrien i Gullkysten som de fleste industriene under den første verdenskrig måtte tilpasse seg krigsøkonomien som eksisterte. På imperialistisk plan ble kakaoindustrien påvirket av flere lover spesielt innenfor hvilke land det var tillatt å eksportere til. Som i likhet med resten av koloniene, ble de påvirket av den økende mengden menn som ble sendt i krig,

⁹² Killingray, 1978, s. 54

⁹³ Killingray, 1978, s. 45

og ut av arbeidsstyrken. I tillegg gjorde DORA at den gjeldende industrien i Storbritannia eventuelt måtte være rettet mot krig, siden det var en mulighet for at staten tok over produksjonen.

Fordelen til kakaoindustrien var at de nøytrale landene økte importen av kakao drastisk i den første perioden av krigen, noe som gjorde at de eventuelle produsentene kunne holde eksporten oppe. Det viser seg at verdien per tonn går drastisk ned fra 1913 til 1914. Likevel klarer kakaoindustrien seg ganske bra både når det gjelder eksport og prisen på produktet i 1915, 1916 og 1917, men opplever et svært dempet kakaomarked i 1918. Et av argumentene for hvorfor Gullkysten klarte seg bra i perioden 1915-1917 var fordi i årene som ledet fram til den første verdenskrig hadde de en såpass eksepsjonell vekst i form av produksjon og eksport. Dette tilsa at hvis de kunne erstatte Sentralmaktens markeder, kunne eksporten finne et stabilt nivå.

I og med at Gullkysten hadde blitt verdens største produsent av kakao, og kakao var et stort konsumert produkt, kan det argumenteres for at så lenge Det Britiske Imperiet ikke førte en radikal handelspolitikk ville kakaoeksporten være sikret. Videre kan det antas at mye av politikken som ble ført av Storbritannia og Gullkysten med tanke på avgiftene og eksportrestriksjonene på kakao fra Gullkysten var mindre ødeleggende enn forventet, mer ansett som en ulempe. USA spilte en rolle som handelspartner med Gullkysten under krigen, hvor denne rollen gjorde at kolonien hadde et stort kakaomarked utenfor Europa tilgjengelig for å eksportere til. På en annen side sto USA for en embargo som negativt påvirket eksporten av kakao, spesielt i 1918. Oppsummerende kan man si at den britiske krigspolitikken tydelig påvirket kakaoindustrien, spesielt i 1914 og 1918, som medførte konsekvenser for både industrien og bøndene i Gullkysten.

4 Nigerias palmeolje og palmekjerne

I dette kapitlet blir oljepalmetrær-industrien i Nigeria diskutert. Palmeolje og palmekjerne er produkter som blir laget av oljepalmetrær, dermed brukes oljepalmetrær som basis for begge produktene.

Kapitlet setter søkelys på tre hovedpunkter; først etablering av bakgrunnen for industrien og den politiske situasjonen før første verdenskrigs utbrudd, deretter den britiske imperiale krigspolitikken og dens effekt på oljepalmetrær-sektoren og til sist resultatet av denne krigspolitikken i form av data som viser til hvordan industrien utviklet seg og hvordan dette påvirket bøndene i industrien. Med utgangspunkt i disse tre hovedpunktene ønsker jeg å belyse spørsmålet; Hvordan påvirket den britiske krigspolitikken under den første verdenskrig oljepalmetrær-industrien i Nigeria, og hvilke konsekvenser hadde denne påvirkningen på industrien og de nigerianske bøndene?

4.1 Etableringen av den internasjonale handelen og den moderne staten

Den britiske staten ønsket at koloniseringen av Afrika ikke skulle bli en statlig utgift, derfor reetablerte den kongelige handelsselskaper på 1880-tallet. Disse handelskompaniene hadde spesielle rettigheter og privilegier, blant disse var beskatning og utøvelsen av krig, og hadde før 1850 vært sentrale i den britiske imperialismen, eksempelvis i India. Royal Niger Company som ble etablert i 1886 tok kontroll over det som ble det nordlige delen av Nigeria, mens den britiske staten hadde allerede tatt kontroll over den sørlige delen som omfattet deltaet og laget et protektorat over dette området. Handelsfirmaet fikk deres status som kongelig kompani fjernet i 1899, derav ville den britiske staten ta kontroll over området. Uavhengig om handelsselskapet fikk deres kongelige status tilbaketrasket spilte de fortsatt en sentral rolle innenfor handel etter 1899, men hadde ikke evnen til å monopolisere i den grad de hadde tidligere.⁹⁴ Kolonien utviklet seg stabilt de siste 20 årene før den første verdenskrig der infrastruktur hadde blitt bygd, og et indirekte styre hadde blitt satt opp.⁹⁵ Nigerias eksportsektor hadde bygd seg opp fra 1 886 883£ i 1900, til 9 564 858£ ved krigens slutt.⁹⁶ Dette tilsier at kolonien femdoblet eksportverdien deres på under to tiår, som var en eksepsjonell vekst.

Produksjonen av palmeolje eksisterte før kolonitiden og var spesielt konsentrert rundt deltaet til Nigerelven, som ligger i den sørlige delen av Nigeria. I og med dette var etablert før

⁹⁴ Thompson, 1999, s. 34 & 38-39

⁹⁵ The Times, 1910 24. mai, s. 47

⁹⁶ The Board of Trade, 1920, Vol CIII s. 623

kolonitiden lå produksjonen i hendene til bøndene, og dermed var det ikke en plantasjevirksomhet. Overskuddet bøndene hadde av palmeolje solgte de videre til handelsfirmaer slik som Royal Niger Company.⁹⁷ Palmeproduksjonen var spesielt konsentrert rundt Igbo, mens den nordlige delen av kolonien produserte ikke.⁹⁸ Noen plantasjer ble satt opp gjennom utenlandsk kapital ved Lagos som ligger i den sørvestlige delen av Nigeria, men disse ble ikke noen suksess.⁹⁹ Palmeolje ble primært eksportert til Storbritannia, dermed var de ikke like utsatt for at eksporten skulle synke under krigen. Palmekjerne derimot var den viktigste varen for Nigerias økonomi og 2 405 625£ av verdien eksportert gikk kun til Tyskland i 1913,¹⁰⁰ mens den totale eksporten for palmekjerne i 1913 hadde en verdi på 3 109 818£. Uavhengig om palmeolje var mindre utsatt var det fortsatt en stor økonomisk sektor og sto for 1 854 384£ av eksportverdien til Nigeria i 1913.¹⁰¹ En million pund fra 1913 justert med inflasjon vil i dag tilsi en kjøpekraft på 122 946 384£.¹⁰²

I årene fram til den første verdenskrig var ikke Nigeria en enhetlig koloni, men delt i en nordlig og en sørlig del. Under overoppsyn av Frederick Lugard som ble guvernør for hele kolonien skulle den nordlige og sørlige delen av kolonien lemmes sammen til en koloni under en og samme administrasjon.¹⁰³ Denne sammenslåingen hadde potensial for å skape flere turbulenser. Den nordlige og sørlige delen var ikke et homogent samfunn, og dermed kunne det være større kulturelle forskjeller mellom den nordlige og sørlige delen. Samtidig ville den administrative enheten få ansvar for en av koloniene med størst befolkning, på rundt 20 millioner mennesker. Den endelige sammenslåingen av den nordlige og sørlige delen skjedde 8 måneder før krigens utbrudd. Det var flere årsaker til at sammenslåingen skulle finne sted, blant annet en bredere britisk politikk om sentralisering av koloniene, derimot ble Nigeria fortsatt styrt på en indirekte måte med guvernøren som overhode for kolonien.¹⁰⁴

Dette medførte at kolonien under krigen måtte møte de samme problemene som mange av de andre deltakende partene, i tillegg måtte det også gjennomføres endringer innenfor struktur av staten. Administrasjonen måtte rettes mot integreringen av nord og sør, samtidig som den måtte håndtere alle konsekvensene av krigen. Dette ville føre til et urolig samfunn, der

⁹⁷ Thompson, 1999, s. 67

⁹⁸ Hinds, 1997, s. 459-460

⁹⁹ Phillips, 1989, s. 43-44

¹⁰⁰ Yearwood, 1998, s. 51

¹⁰¹ The Board of Trade, 1919, Vol CI, s. 680

¹⁰² Webster, 2022

¹⁰³ The Economist, 1912 6. juli, s. 5

¹⁰⁴ Osuntokun, 1971, s. 171

majoriteten av kolonien ikke ville ha noe å si i forhold til hvilke lover som ble iverksatt i løpet av krigen.

Frederick Lugard ønsket en sammenslåing av Nigeria med hensyn for den kommende krigen,

Frederick Lugard did the amalgamation in order to ensure and firmly secure the entire Nigeria for the British should there be a global war, that would need the participation of the colonies. So, Nigeria through the 1914 amalgamation was ready to fight for Britain should there be the need!¹⁰⁵

Sammenslåingen av koloniene besto av det nordlige protektoratet, det sørlige protektoratet og kolonien Lagos.¹⁰⁶ Sammenslåingen så kort opp mot utbruddet av krigen kunne selvfølgelig ha konsekvenser i forhold til administrasjon av kolonien, i og med hvor effektiv sammenslåingen kom til å være. I tillegg kan det argumenteres for at eventuelle lover som skulle innføres kunne bli vanskelig å iverksette, siden sammenslåingen av det territoriale området var forhastet med grunnlag i Lugard sin sikring fra fiendtlige makter. Den eventuelle administrasjonen ville mest sannsynlig ha større problemer med å beholde kontroll over et såpass stort område, enn tre forskjellige administrasjoner ville ha hatt.

4.2 Tyske Handelsselskaper

Før krigen var Tyskland en av de store importørene av palmekjerne, grunnen for dette beskriver The Times som «*These palm kernels are used in Germany for the preparation of palm kernel oil and palm kernel oil-cake. The former is largely re-exported to England, either as such or in the form of prepared cooking fats and butter substitutes*». ¹⁰⁷ Dette viser at mye av importen av palmekjerne i Tyskland ikke gikk til eget forbruk (men kunne eventuelt det), men ble reeksportert til England i form foredlede varer. Storbritannia kunne starte egen produksjon av disse varene, noe som effektivt ville erstatte Tyskland fra denne handelssektoren.

Som diskutert i kapittel 3 kom det en innvirkning fra den britiske regjeringen om at alle Tyske og Østerrike-Ungarske firmaer som opererte innad de Britiske Vestafrikanske koloniene skulle bli lagt ned.¹⁰⁸ Eiendommene til firmaene kunne eventuelt etter den britiske anskaffelsen selges bort via auksjon. Dette ble tilfellet til flere fiendtlige selskapers eiendommer, som ble solgt i London. Disse firmaene jobbet ofte innenfor de økonomiske

¹⁰⁵ Jayeola-Omoyeni & Omoyeni, 2014, s. 272

¹⁰⁶ Jayeola-Omoyeni & Omoyeni, 2014, s. 272

¹⁰⁷ The Times, 1914 15. september, s. 12

¹⁰⁸ The Times, 1915 29. mars, s. 12

sektorene som Nigeria var økonomisk avhengig av, og dermed ville å erstatte de eller få det økonomiske potensialet til disse eiendommene oppgående, være overordnet.¹⁰⁹

Dette fikk store innvirkninger for bøndene som arbeidet med oljepalmetrærne og spesifikt rettet; palmekjernehandelen. Siden Tyskland var en av de store importørene, kunne de bruke selskapene de hadde etablert i Nigeria til å handle med palmekjerner. Nedleggelsen av disse firmaene og handelsforbudet mot Tyskland kunne dramatisk påvirke hvor mye palmekjerne som ble solgt. Dette var en brå forandring i forhold til den tidligere ordningen der tyske handelsmenn hadde lov å handle med den nigerianske befolkningen, til en ordning der det ikke var lov og alle tyske firmaer som eksisterte i Nigeria skulle legges ned. Denne forandringen skjedde på under et år, noe som tilsier at markedet som allerede var ustabil og uforutsigbart fortsatte i denne retningen.

Senere i krigen gjorde regjeringen i Nigeria det mulig etter tilegnelsen av fiendtlig eiendom at denne kunne kjøpes opp av «britiske undersåtter».¹¹⁰ Noe som medførte at det var mulig for britiske handelsmenn, eller den nigerianske befolkningen å tilegne seg tidligere fiendtlig eiendom. Ved å tilegne seg eiendom som tidligere hadde vært brukt innenfor palmeolje og palmekjerneproduksjon kunne dette eventuelt være med å dempe det økonomiske presset innenfor palmesektoren. Politikken i den forstand var nyansert fordi det måtte eksistere en balanse mellom krigspolitikk og økonomisk politikk, eller en motvirkende politikk for det økonomiske tapet Nigeria og Det Britiske Imperiet kunne få.

Relativt tidlig i krigen hadde det vært konflikter angående den tyske handelen med Nigeria. Den tyske handelen som eksisterte ved utbruddet av krigen ble først forbudt, deretter noen måneder inn i krigen ble handelen gjenåpnet med tyske handelsmenn, men med spesielle særvilkår. Først og fremst fikk ikke handelsmennene lov å handle med Tyskland og de økonomiske midlene kunne ikke komme eller overføres hjemmefra. Samtidig som det eksisterte usikkerhet angående tysk handel med kolonien, var også de britiske handelsmennene usikker på handel med kolonien, siden de ikke visste hvilken effekt krigen ville ha på skipsfarten. Dette resulterte i at veldig lite råvarer ble solgt av Nigeria. Handelen med Tyskerne spesielt var viktig å erstatte i og med de hadde kjøpt rundt 75% av palmeprodukter fra Nigeria før utbruddet av krigen. De hadde direkte importert rundt 80% av

¹⁰⁹ The Board of Trade, 1916, Vol XCIV, s. 92

¹¹⁰ The Board of Trade, 1917, Vol XCVI, s. 624

palmekjernene og omtrent 12,5% av palmeoljen.¹¹¹ Problemstillingen for Nigeria var hvordan man skulle erstatte den tyske handelen som de hadde vært helt avhengig av.

Selv om den generelle politikken til Det Britiske Imperiet var at all handelen til fienden skulle stoppe, måtte det også i enkelttilfeller komme unntak. Tyskland, som hadde hatt en betydelig del av palmekjernehandelen ved utbruddet av krigen, ble det satt ekstra forsikringer mot. Det ble satt opp en avgift på 2 pund per tonn ferdigknust palmekjerne i hele imperiet, selv om hovedsakelig palmekjernen Tyskland hadde handlet med kom fra Britisk-Afrikanske kolonier. Rundt 4/5 av palmekjernen som kom fra Vest-Afrika var under britisk kontroll, derimot ble 3/4 av dette eksportert til Tyskland. Hamburg var før krigen det store senteret for palmekjerne i Europa, i hvert fall representerte det majoriteten av palmekjernen som ble frest. Det var flere årsaker til at Storbritannia importerte lite palmekjerner, blant annet at britene for noen av bruksområdene til palmekjerne foretrakk andre produkter. Derimot etter krigens utbrudd hadde de flerdoblet importen av palmekjerne inn i landet fra 36000 tonn i 1913, til 233000 tonn i 1915.¹¹²

Den større andelen av importen av palmekjerne til Storbritannia viser til flere ting. Uten Tysklands import av palmekjerne ga det muligheter for andre land å ta større del i palmekjerneindustrien, på en annen side kunne eksporten av palmekjerne også synke. Dette kunne møte flere utfordringer, blant annet kapasiteten til å produsere produkter av råvaren. Fabrikkene i Storbritannia som skulle omgjøre palmekjernen til produktene måtte eventuelt endre på produksjonen og tilpasse det palmekjerner, eller bygge nybygg tilpasset for palmekjerneindustrien. Uavhengig av utfordringene Storbritannia sto ovenfor når det gjaldt palmekjerne er resultatene det som er viktigst. Storbritannia var i stor grad med på å erstatte den tyske handelen, noe som kunne sikre oljepalmetrær-sektoren under krigen.

På en annen side kunne komme det flere implikasjoner for skipsfarten gjennom DORA. I tillegg kunne DORA ha implikasjoner for fabrikkene i Storbritannia. Hvis staten bestemte at fabrikker som produserte palmekjerneprodukter heller skulle produsere andre produkter, som de anså som mer nyttig for krigen kunne produksjonen stoppes, og omgjøres til produksjon av militært rettede formål. Disse spekulasjonene gjorde det vanskelig å ha kontroll over hva som kom til å skje framover med industrien. På en annen side var det også spekulasjoner over hva som kom til å skje med den britiske handelen som helhet i lys av krigen. Dette tilsier at selv

¹¹¹ Osuntokun, 1971, s. 178- 179

¹¹² The Times, 1916 9. juni, s. 7

om Storbritannia økte importen av palmekjerne var usikkerhet rundt transport og produksjon fortsatt eksisterende for de palmekjerneproduserende landene og bøndene.

4.3 Britiske reguleringer og lovgivninger

Som diskutert i kapittel 2 brukte koloniene å iverksette eller bli inspirert av lover og reguleringer Storbritannia hadde iverksatt under krigen. Uavhengig om det var en direkte implementasjon eller en inspirasjon var ånden til loven den samme. Dette gjaldt for Nigeria og deres handel innen varer som kunne bli brukt direkte til militære formål. Et eksempel for dette er hvordan Nigeria iverksatte reguleringer som sørget for at handel med fienden, spesielt det av direkte militært materiell, ble unngått. Etter hvert ble det forbudt å eksportere disse militære varene til hele Europa, med unntak av de allierte og Spania.¹¹³ Listen av varer som ikke var lov å eksportere til Europa, med unntakene som er nevnt ovenfor ville videre ut i krigen inkludere matvarer av palmeprodukter, og smøremiddel som blant annet kan bli laget av oljepalmetrær.¹¹⁴ Til slutt ble smøremidler kun tillatt å eksportere til britisk territorium. Mens andre palmeprodukter som ble brukt innenfor matlaging fortsatt kunne eksporteres til de nevnte landene.¹¹⁵

Disse markedsrestriksjonene må sees i lys av krigen med hensikt å ikke gi fienden tilgang på varer som kunne skade Storbritannia og dets allierte sin krigsinnsats. Derimot reduserte det markeder for palmeprodukter, samtidig som det ga restriksjoner for hvilke palmeprodukter som kunne selges. At det er mye fram og tilbake angående hva som er tillatt å eksportere er et resultat av hvor mange restriksjoner man skulle gi den nigerianske økonomien, imot hvor mye dette tjente krigsinnsatsen.

Det er viktig å ikke undervurdere rollen Tyskland hadde i det nigerianske markedet både når det gjaldt import og eksport. Etter stengingen av tilgang på tysk handel kom det fram en rapport fra den kommersielle etterretningsoffiseren i Nigeria angående det tyske handelsforholdet til Nigeria. Ut fra denne rapporten kom det fram hvilke økonomiske sektorer Storbritannia burde ta nytte av ved å eksportere varer til Nigeria, og hvilke varer en burde importere fra Nigeria. Det er foreslått at britiske handelsmenn tar over importsektorene til Nigeria, fordi da en såpass viktig handelspartner er ute av bildet vil de britiske

¹¹³ The Board of Trade, 1914, LXXXVI, s. 703 & 822-823

¹¹⁴ The Board of Trade, 1915, LXXXVII s. 835-836

¹¹⁵ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXIX, s. 676-677

handelsmennene ha en større mulighet til å kontrollere prisene. Handelsstyret omtaler saken slik.¹¹⁶

In 1913 the value of the imports into Nigeria from Germany amounted to 810,000 out of a total import trade of 5,700,000[...] The total value of all produce exported from Nigeria in 1913 was 6,750,000, of which 3,000,000 worth went to Hamburg. Four-fifths of the exports to Germany were palm kernels, and by far the most important matter for consideration in connection with Nigerian export trade is that of finding a remunerative market for this produce.¹¹⁷

Det må derimot understrekes at dette er i tillegg til palmeoljehandelen til Tyskland, som også var betydelig. Det å kontrollere prisene på importen, samtidig som en kan få muligheten til å kontrollere store deler av prisene på eksportvarene til Nigeria gjør at innbyggerne ikke har stort til annet valg enn å følge det som praktisk blir et britisk monopol. I og med at Storbritannia vil både være forsyner av varer og oppkjøper av varer, og siden konkurransedelen av markedet i praksis er ikkeeksisterende, kan det bli fastsatte priser på varer. Med tanke på at nesten halvparten av verdien som ble eksportert fra Nigeria kom til Tyskland ville erstatningen av denne handelen være vanskelig, spesielt hvis dette skulle gjøres over en kort periode.

Det blir også satt avgiftsatser både på eksporten av palmeolje og palmekjerne av den Nigerianske regjeringen. Avgiften på palmeolje var høyere enn palmekjerne, selv om palmekjerneeksporten var større enn palmeoljeeksporten. Denne avgiftssatsen ble for en periode redusert til halvparten av den opprinnelige avgiften, derimot er denne reduksjonen innenfor en periode på 6 måneder, som avsluttes den 31. mars 1917.¹¹⁸ I en allerede slitende økonomisk sektor var det mindre hjelpsomt å sette mer restriksjoner og hindrer for handelen. Det kan selvfølgelig rasjonaliseres med at regjeringen trengte mer inntekter for den pågående krigen. I kombinasjon med mindre eksport, og flere avgifter ville resultatet av dette føre til at bøndene som jobbet med oljepalmetrær ville miste store inntekter, samtidig som avgifter gikk opp. I tillegg ville importvarene til Nigeria være høyere priset enn det de hadde vært tidligere. I verste tilfellet ville mange miste nødvendige inntekter, noe som kunne forverre den allerede dystre økonomiske situasjonen.

¹¹⁶ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXVIII, s. 33-34

¹¹⁷ The Board of Trade, 1915, Vol LXXXVIII, s. 33-34

¹¹⁸ The Board of Trade, 1917, Vol XCV, s. 218 & 880-881

Den nigerianske regjeringen prøvde å motarbeide det varierende markedet ved å prøve å få bedre kontroll over markedene i landet. Argumentet for denne forordningen var at ved at staten hadde mer oversyn over markedene kunne de lettere kontrollere dem. Det ville blant annet være lettere å opprette vedtekter og samle inn eventuelle avgifter.¹¹⁹

Ved mindre inntekter gjennom eksporten, ville staten maksimere inntekten gjennom avgifter på forskjellige varer. Uavhengig av dette var politikken som ble ført tiltak for å få mer kontroll over den nigerianske økonomien, og stoppe de negative økonomiske trendene. Forskjellen på voksende økonomi og en reel voksende økonomi må tas i betraktning. Det kan godt hende at en økonomi vokser i forhold til produksjon og salg av varer, derimot kan tilfellet være at den ikke vokser nok i forhold til veksten av en befolkning, med andre ord et økende bruttonasjonalprodukt kontra bruttonasjonalprodukt per innbygger.

Avgifter ble også høynet når det gjaldt havstransport i noen områder, blant annet Lagos. Avgifter for skip både når det gjaldt å importere og å eksportere varer ble høynet. Skip måtte betale en viss sum per tonn varer de losset, og en viss sum per tonn varer skipet lastet. Det ble også opprettet en kontingent hvis skipet var dokket for lenge i havnen, samtidig som noen eksisterende kontingenter ble høynet.¹²⁰ Dette er noe som igjen kan øke inntektene til staten, derimot kan det føre til at mindre blir eksportert ut, og mindre blir importert inn. Dette vil da primært gå utover arbeiderne i kolonien. Det kan argumenteres for at dette er grunnen for at regjeringen innførte en kontingent for skip som var dokket for lenge, slik at det skulle være insentiv for at handelen skulle være effektiv, med håp om at det skulle bli flere transaksjoner mellom handelsmennene og kolonien.

I tillegg prøvde regjeringen gjennom reguleringer å ta hånd om palmeindustrien gjennom forordninger som skulle sikre palmeproduktenes sikkerhet for transport og oppbevaring. Kvalitetssikringen gjaldt blant annet renheten av produktet som var til salgs eller skulle eksporteres.¹²¹ Dette viser til at det var en fin balanse mellom reguleringer som mulig kunne skade industrien, eller hjelpe den. Med kvalitetssikring kunne varene muligens bli solgt for høyere pris.

Guvernøren i Nigeria, i likhet med regjeringen i Storbritannia fikk tildelt krisemakt gjennom lovgivning. Blant annet når det gjaldt kontrollen av havner.¹²² Lovens ånd var ved å kutte

¹¹⁹ The Board of Trade, 1917, Vol XCVIII, s. 570

¹²⁰ The Board of Trade, 1918 Vol XCIC, s. 638

¹²¹ The Board of Trade, 1918, Vol C s. 392

¹²² The Board of Trade, 1918, Vol C s. 35

mellomledd ville kolonien bli styrt mer problemfritt og mer effektivt, enn ved gjennom byråkrati. Mest sannsynlig var effektivitet nøkkelordet, i og med at kolonien lettere kunne tilpasse seg den utviklende krigssituasjonen. På en annen side kunne dette føre til forhastete avgjørelser som ikke tok i betraktning de større sosioøkonomiske konsekvensene lovgivningene kunne ha for landet. Derimot i det større bildet var det nødvendigvis ikke slik at man kunne ta disse i betraktning da hovedmålet var effektiv krigføring, i kontekst av en totalkrig.

Palmesektoren fikk et nytt slag i august 1917. Det kom en lovgivning fra den nigerianske regjeringen om at palmeolje framover kun var tillatt å eksportere til Det forente kongerike Storbritannia og Irland.¹²³ Dette betydde at det allerede svekkede markedet Nigeria hadde mulighet å eksportere palmeolje til, var nå redusert til et marked. Når det kun kan eksporteres til et land er det ikke lengre konkurranse mellom forskjellige markeder og priser, noe som gir Storbritannia monopol på palmeolje fra Nigeria. Dette resulterer i at det nærmest kan bli faste priser på palmeoljen. I tillegg oppmuntrer ikke dette til mer produksjon for de nigerianske bøndene, samtidig som eksporten fra Nigeria blir avhengig av behovet for palmeolje i Storbritannia. Dette påvirker både produksjon og priser, i og med det ikke er et poeng å produsere mer palmeolje enn det som dekker eget forbruk, i tillegg til Storbritannia sitt.

4.4 Innvirkningen av politikken på bøndenes inntekt

Råvarer av oljepalmetrær som hadde blitt eksportert ut av det sørlige Nigeria i årene før krigen hadde holdt seg relativt stabilt. Palmeolje lå på ca. 76990 tonn i 1912 av total eksport.¹²⁴ I 1913 hadde den totale eksporten økt til ca. 83,090.¹²⁵ Palmekjerne hadde derimot sett en liten nedgang fra 1912 til 1913, der den totale eksporten hadde gått fra 184625 tonn til 174661 tonn.¹²⁶ Handelen innenfor oljepalmetrær hadde dermed holdt seg relativt stabil, verken en kollaps innenfor sektoren, ei heller en ekspansiv vekst. Dette tilsier at det kunne være gode forhold for stabilitet framover. Det som er viktig å understreke er at eksporten er mye av grunnlaget for inntekten til palmearbeiderne, som tilsier at hvis denne synker blir fortjenesten til arbeiderne mindre. Salget av palmeprodukter innenlands var dekket med tanke på hvor mye eksport det var ut av landet, og hvis det er en overflod av en vare innenlands vil prisen på denne varen synke, deretter vil det økonomiske grunnlaget til palmebøndene gå ned.

¹²³ The Board of Trade, 1917, Vol XCVIII, s. 691

¹²⁴ The Board of Trade, 1914, Vol LXXXIV, s. 496

¹²⁵ The Board of Trade, 1919, Vol CI s. 680

¹²⁶ The Board of Trade, 1914, Vol LXXXIV, s. 496

Selv om Storbritannia sine handelsmenn fikk muligheter for i stor grad ta over import og eksportvirksomheten i Nigeria viser ikke eksporten av palmeprodukter i det andre året av krigen gode resultater. Palmeolje hadde gått fra ca. 83090 tonn i 1913, ned til 72531 i 1914, og i 1915 lå den på 72907 tonn eksportert. Palmekjerne hadde også en negativ eksporttrend, ut fra samme år som palmeolje ble diskutert hadde den gått fra 174718 tonn til 162451 og havnet på 153900 tonn i 1915. Eksporten av palmekjerneolje hadde over halvert seg fra 1913 med en tonneksport fra 3857 til 1782, helt ned til 13 tonn eksportert i 1915. Verst var det for palmekjernerake som i 1913 hadde eksportert 5412 tonn, med en nedgang til 1382 tonn, til ingen rapporterte eksporterte tonn i 1915. Det er viktig å påpeke at tallene for året 1915 ikke nødvendigvis er helt nøyaktige, fordi de tar ikke til grunnlag palmeprodukter som var på gjennomreise.¹²⁷ Tallene er ikke nødvendigvis annet enn forventet i og med hvor viktig Tyskland var som handelspartner med Nigeria. Året 1913 presenterer det siste normale handelsåret for Nigeria, mens i 1914 kunne Nigeria fortsatt handle normalt med Tyskland rundt halvparten av året fram til utbruddet av krigen.

Året 1915 viser virkelig hvor stor påvirkningen den britiske krigspolitikken hadde på Nigerias palmeprodukter. I og med Tyskland sto for en såpass stor del av deres salg av palmeprodukter, ville det ta tid å reversere nedgangen i eksport, og finne eventuelle handelspartnererstatte. Selv om produksjonen og eksporten fortsatt holder et relativt høyt nivå i 1914-1915 i form av totale tonn som blir sendt ut, er den prosentvise nedgangen fra 1913 bekymringsverdig for Nigerias del. Tallene kan også tyde på at foreløpig tok ikke Storbritannia nok grep om sjansen de fikk for å overta palmekjernehandelen etter Tyskland. Derimot som tidligere nevnt importerte Storbritannia 36000 tonn palmekjerne i 1913, og økte importen til 233000 i 1915 som tilsier at de fikk mer nytte av råvaren, og ville importere mer. Det som tallene uavhengig av nedgangen viser til er tilpasningsdyktigheten til markedet. I forhold til nedgangen i palmekjerne fra 1913-1915, kunne tallene vært verre, så det kan argumenteres begge veier for om Storbritannia kunne gjort mer for å forbedre handelssituasjonen.

Når det gjaldt palmeolje hadde den totale eksporten for 1916 sunket enda mer enn det den var på i 1915. Palmeoljen som ble eksportert lå på 67537 tonn, derimot fikk palmekjernesektoren en økning fra fjoråret med 8261 tonn mer eksportert, til en total på ca. 161580 tonn, men dette var fortsatt langt unna eksporten fra 1914. Denne statistikken tar heller ikke for seg varer på

¹²⁷ The Board of Trade, 1916, Vol XCII s. 819

gjennomreise, dermed er de ikke nødvendigvis helt nøyaktig, men det er heller ikke et stort avvik.¹²⁸

Det som vises, er at palmeproduktene har ikke kommet seg etter utbruddet av krigen. Eksporten er ikke tilbake til det den var i 1913, noe som kan komme av flere faktorer blant annet er den sterkt påvirket av den politikken som blir ført av Det Britiske Imperiet. Muligens kunne eksporten av palmeprodukter tatt seg opp til det nivået den lå på i 1913 dersom det ikke ble lagt noen form for avgifter på eksporten. Påvirkningen av krigen vises tydelig gjennom de siste årene av eksporten før krigen, derimot er det overraskende at palmekjernesektoren har vokst, i og med at så mye tidligere hadde blitt eksportert til Tyskland. Noe som betyr at situasjonen for Nigerias del kunne vært enda mer dyster, enn det den var i 1916. Nigeria hadde før krigens utbrudd hatt vekst, og det kunne være en reell forventning at den skulle fortsette siden infrastruktur utbygges og befolkningstall øker. Derfor er det imponerende at kolonien holdt seg rett i underkant av eksporten av palmeprodukter i 1913 og 1914 (da Nigeria kunne handle med Tyskland halve året).

Det som kunne bli forventet av handelsåret 1917 ble ikke en realitet. I 1913 hadde Nigeria eksportert 83090 tonn palmeolje med en verdi på 1 854 384£, sammenlignet med 1917 med en eksport på 74619 tonn med en verdi på 1 992 997£. Dette tilsier at selv om eksporten gikk ned, så gikk prisene opp fra ca. 22,31£ per tonn i 1913, til nærmere 26,70£ per tonn i 1917. Derimot har perioden hatt en motsatt effekt på palmekjerneeksporten som i 1913 eksporterte 174718 tonn verdsatt til 3 109 818£. I 1917 hadde eksporten tatt seg opp igjen etter flere nedgangsår under krigen til 185998 tonn eksportert med en verdi på 2 581 702£, noe som betyr at prisen per tonn palmekjerne hadde gått ned fra ca. 17,79£ til 13,88£. I verste tilfelle var den ikke-eksisterende palmekjerneolje og palmekjernerkekake som hadde rundt 9000 tonn til samme i 1913, men ikke et eneste tonn i 1917.¹²⁹

I forhold til det som har vært tidligere antatt angående palmeoljesektoren, vises det til at det britiske monopolet på palmeolje ikke forhindret at prisene på palmeoljen steg. På en annen side er det flere faktorer som har spilt inn i hva som avgjør prisene. Som henvist til tidligere hadde palmeoljeeksporten holdt seg relativt stabil på litt over 70000 tonn, derimot hadde prisene steget. Palmekjerne hadde på en annen side hatt en massiv økning innen eksport i 1917 etter det innledende fallet ved utbruddet av krigen. Prisforskjellen fra 1913 til 1917 gjør at det ikke har en betydning for den økonomiske fortjenesten, og uavhengig om det var større

¹²⁸ The Board of Trade, 1917, Vol XCVI, s. 640

¹²⁹ The Board of Trade, 1919, Vol CI, s. 680

produksjon og eksport så måtte denne være enda høyere for at den skulle ta igjen palmekjerneeksporten fra 1913.

Et argument for hvorfor disse to opplevde motsatte resultater er rollen Tyskland spesielt spilte innenfor nigerianske palmekjerner. I og med det nesten ikke eksisterte eksport andre steder enn Tyskland kunne det ikke forventes å få de samme prisene. Dette har med at Tyskland aktivt importerte palmekjerne, dermed var det stor etterspørsel fra Tysk side, noe som betyr at prisene kan gå opp. Dette blir ikke tilfellet hvis det ikke er like stor etterspørsel fra andre land, i tillegg til transportproblemer som kunne medføre at skipsfart ville være dyrere eller mindre tilgjengelig. Dette resulterer i at bøndene selger med mindre fortjeneste. Prisene per tonn må legges in kontekst av at det var dette som var inntekten de fikk av eksporten, dermed kan en differanse på et par pund være en betydelig forskjell for dem. Forskjellen på prisen ville være av lite betydning for handelsmennene sin del, i og med da kunne de øke prisen på varen til forbrukeren.

I Handelsåret 1918 hadde eksporten økt opp til 205167 tonn palmekjerne og 86425 tonn palmeolje, med en verdi på 3 226 306£ og 2 601 448£. Verdien per tonn er respektivt 15,72£ for palmekjerne og 30,10£ for palmeolje. Dette er en stor økning sammenlignet med fjoråret, spesielt for økningen av verdien på palmeolje. Storbritannia gjennomførte mer handel med Nigeria i løpet av 1918, enn de hadde gjort i 1917, i tillegg hadde USA begynt å føre en mer aktiv handel med Nigeria, noe som kan hjelpe med å forklare den store veksten. I 1918 lå den totale eksporten fra Nigeria på 9 564 858£, som betyr at over halvparten av eksportverdien deres lå innen palmesektoren.¹³⁰ På en annen side, som tatt opp i kapittel tre må det konstateres at kjøpekraften til det britiske pundet hadde halvert seg i løpet av krigsperioden. Palmekjerne og palmeoljeprisen per tonn klarte dermed ikke å holde tritt med den synkende verdien til pundet.

I utgangspunktet hadde den britiske politikken en umiddelbar effekt på oljepalmetrærindustrien ved utbruddet av krigen, noe som hadde en effekt spesielt på eksport fram til 1917 da den blir sammenlignbar med eksporten fra førkrigsårene. At industrien hadde kommet seg tilbake på nivået det befant seg i 1913 har mye med promoteringen av import av palmekjerne i Storbritannia. I og med erstatningen av Tyskland som tidligere nevnt kunne ta tid viser tallene fra 1918 at de faktisk kunne bli erstattet, dermed hadde ikke den initiale politikken en evigvarende effekt. Hvis Storbritannia hadde åpnet seg mer før krigen for palmekjernehandel

¹³⁰ The Board of Trade, 1920, Vol CIII, s. 623

kunne denne handelen blitt enda større enn det den i utgangspunktet var. Derimot klarte Storbritannia raskt å gå inn i det Nigerianske markedet, og sørget for at palmesektoren holdt seg relativt stabil, uavhengig om de hadde gått i tap sammenlignet med perioden før krigen startet.

4.5 Effekten på folket og deres reaksjon

På grunn av krigen måtte nigerianske tropper flyttes til fronten. Dette medførte at det ble et lavere antall militært personell i kolonien som sørget for sikkerhet og nedslåing av opprør, og dermed ble de utliggende provinsene mer utsatt for uro og lavere stabilitet. Rekrutteringen av nye soldater og ubalansen dette påførte den vanlige handelen skapte sosioøkonomiske problemer for folket. Dette kunne føre til at færre kunne jobbe i palmeindustrien, samtidig som krigen ville gi det generelle jobbmarkedet usikkerhet.¹³¹

Den økonomiske situasjonen i begynnelsen av krigen bidro til at et opprør oppsto i Kwale i Nigeria, som ligger i deltaet til Nigerelven. Opprøret har som hovedårsak palmeindustrien, i og med dette området var avhengig av Tysk handel, derimot kunne ikke palmeprodusentene lengre handle med dem. Storbritannia ville heller ikke handle med disse produktene på grunn av usikkerheten rundt skipsfarten. Frustrasjonen bygde seg dermed opp til et opprør.¹³² Som diskutert tidligere var deltaet et større palmeproduserende område. Med tanke på den reduserte eksporten ved begynnelsen av krigen kombinert med et palmeproduserende område ville dette spesielt skape økonomisk nedgang for folket, dermed kunne det eskalere til opprør. Den reduserte eksporten ville tilsi at palmearbeiderne hadde mindre privatøkonomi, i tillegg til at importavgiftene ble dyrere i løpet av krigen. Det betyr at i tillegg til mindre lønn ville varer de opprinnelig hadde kjøpt før krigen koste mer. I og med palmesektoren var en såpass stor industri ville inflasjonen gjøre det vanskeligere for mange mennesker, spesifikt i den sørlige delen av Nigeria, å opprettholde kjøpekraften de hadde tidligere.

Med tanke på den nedsatte kjøpekraften, i kombinasjon med at det var færre sikkerhetsstyrker i landet, er det ikke overraskende at opprør slik som i Kwale oppsto. På en annen side, det man ser fra 1917 og utover i 1918 er at eksporten og prisene stiger på disse produktene, prisen per tonn palmekjerne er ikke på det nivået det var i 1913, men eksporten hadde tatt seg opp såpass at kjøpekraften ville være høyere. Mens palmeolje som hadde en verdi på 22,31£ i 1913 hadde en verdi på 30,10£ i 1918, i tillegg til at eksporten hadde økt fra 1917 fram til 1918, og faktisk overgått eksporten fra 1913. Selv om disse positive resultatene eksisterte for

¹³¹ Osuntokun, 1971, s. 172- 173

¹³² Osuntokun, 1971, s. 178- 179

1917 og 1918 annullerer det ikke den negative påvirkningen krigen hadde på palmearbeiderne. Dette er spesielt i henhold til inflasjon, eventuelle avgifter, i tillegg til antageligvis høyere skatter som et resultat av krigspolitikken. Hvis man ser på dette i sin helhet er det ikke overraskende at steder slik som Kwale viste deres misnøye gjennom opprør. Opprøret i Kwale var ikke det eneste opprøret i Nigeria under krigen. Det ble et mangfold av opprør, og av forskjellige årsaker, men det var flere opprør som hadde økonomi som utløsende årsak.¹³³ Dette gjorde at Storbritannia måtte gå til aksjon både for å stoppe opprørene, men også finne løsninger for å stanse dem permanent og finne løsninger på de eventuelle årsakene som utløste opprørene. Når det gjelder det politiske vises det til at Storbritannia som diskutert tidligere, prøvde å føre en aktiv handelspolitikk for å løfte nivået på handelen som en løsning for den økonomiske stagnasjonen som eksisterte i Nigeria. Uavhengig av hvor suksessfull denne politikken var, måtte styresmaktene være løsningsorienterte for å unngå større konflikter i kolonien.

Under krigen førte de etniske og kulturelle forskjellene til kaos i den Nigerianske administrasjonen, og må ses i sammenheng med den nylige sammenslåingen av nord og sør. Spesielt i sør var det mye opprør under krigen, derimot må det nevnes at krigen var ikke alene om å skape denne situasjonen, misnøye og uro av forskjellige årsaker før krigen fulgte gjerne med inn i krigen. På en annen side så var store deler av sør en del av deltaet som var et palmeproducerende område, noe som betyr at de økonomiske konsekvensene av krigen ville kjennes godt her. Dermed førte krigen til at en allerede urolig koloni ble enda mer sårbar. I tillegg til at guvernør Lugard tok politiske skritt som gjorde situasjonen verre.¹³⁴

Flere av opprørene kan ikke direkte relateres til oljepalmetrær-situasjonen i Nigeria, derimot ved allerede ustabile forhold ville dette bare bygge på frustrasjonen som eksisterte i landet. Krigen og den politikken som den førte med seg ville i større grad være utløsende årsak for flere av opprørene, i tillegg til at politikken og økonomien ville være direkte relatert til opprørene. Angående de sørlige opprørene ville denne kolonidelen kjenne godt på den stagnerende palmeindustrien. Krigen ved deres fjerning av tropper fra koloniene ga muligheten for at flere opprør kunne forekomme og det kan argumenteres for at de som startet opprørene så en mulighet for å vise deres misnøye.

¹³³ Osuntokun, 1971, s. 187- 188

¹³⁴ Osuntokun, 1971, s. 172- 173

4.6 Oppsummering og Diskusjon

Det store problemet ved innledningen av krigen for Nigerias del var todelt, at de hadde mistet sitt desidert største marked og det ikke var noen markeder man kunne direkte erstatte det med. Dette reflekteres i eksporten av spesielt palmekjerne, derimot rundt halvveis inn i krigen ser man trenden av synkende eksport reversere og industrien begynner å komme seg på bena igjen. Dette har selvsagt med at de fikk erstattet markedene sine, og spesielt Storbritannia sto for en større del av palmekjernehandelen enn det de hadde tradisjonelt gjort.

Det som muligens redder industrien er den aktive rollen Storbritannia spiller innad oljepalmetrær ved å drastisk øke importen av palmekjerne, samtidig som de skaffer seg eksklusive rettigheter på palmeolje fra Nigeria. Derimot kan denne politikken både ha en negativ og positiv påvirkning, noe som gjaldt mye av den britiske politikken som ble ført i henhold til oljepalme-industrien. Tidlig i krigen var det misnøye innenfor palmesektoren som resulterte i et opprør i Kwale. Eksport og prisene på palmeprodukter påvirket først og fremst bøndene som jobbet i sektoren, samtidig som de generelle økonomiske tilstandene i kolonien forverret seg. Politikken som ble ført kunne få både negative og positive konsekvenser for utviklingen innen palmesektoren, men resultatene viser til at som helhet klarte palmesektoren seg relativt bra halvveis inn i krigen tanke på omstendighetene.

5 Avslutning

5.1 Oppsummering

Den første verdenskrig, som betegnes som en totalkrig, betydde at alt av ressurser skulle først og fremst gå til krigsinnsatsen og alt av produksjon, skip og mennesker skulle først og fremst tjene krigsinnsatsen. En slik type krigføringen merket koloniene både direkte og indirekte.

Under den første verdenskrig førte Storbritannia en krigspolitikk som ikke bare påvirket deres eget land eller det europeiske kontinentet, men også en politikk som hadde store effekter på internasjonalt plan, spesielt innenfor deres eget imperium. Politikken påvirket spesielt de eksisterende handelsrelasjonene mellom metropolen Storbritannia og dets kolonier. Denne politikken påvirket både tilgjengeligheten av arbeidskraft, skipsfart og produksjonskapasitet i Storbritannia, som ville påvirke handelsrelasjonene med koloniene. Bieffekten av denne politikken er at koloniene ofte ville iverksette like lover, eller lover inspirert av de britiske. Derfor kunne påvirkningen av den britiske politikken bli enda mer omfattende for koloniens del.

I henhold til lovgivninger innført av den britiske staten eksisterte det både lover og reguleringer som gjaldt kun for Storbritannia og lovgivninger som hele det Det Britiske Imperiet måtte følge. Likevel hadde flere av reguleringene som kun ble iverksatt for Storbritannia indirekte konsekvenser for koloniene. Dette gjaldt blant annet *Defence of the Realm Act* (DORA) som ga den britiske regjeringen ekstensive rettigheter og privilegier i henhold til lovgivning, med andre ord, krisemakt. Denne kunne blant annet påvirke britisk produksjon, og dermed påvirke eksporten av råvarer fra kolonier slik som Nigeria og Gullkysten.

Military Service Act var en viktig lovgivning, i og med den ekspanderte krigsinnsatsen ved større rekruttering av soldater. I tillegg ville rekrutteringen av soldater i Storbritannia påvirke økonomien, i og med at den måtte omstilles ved større ansettelse av kvinner i arbeidslivet, noe som kunne forårsake forstyrrelser i handelsmarkedet. Det samme gjelder for rekrutteringen i koloniene.

Blant de viktigste lovgivningene som direkte påvirket koloniene var reguleringen og stengingen av markeder for handel. Det må også påpekes hvordan reguleringer kan påvirke indirekte gjennom å skape tvil og spekulasjoner innen markedet, noe som kan føre til at det blir mindre handelsvirksomhet. I tillegg til den britiske imperialistiske politikken som ble iverksatt, var det lovgivninger som ble ført kun for Gullkysten eller Nigeria. Lovgivningene

til Gullkysten og Nigeria var ofte lik, ikke nødvendigvis i forhold til hva de forbød eller regulerte, selv om det også kan være tilfellet. Det var ånden til loven, det de ønsket å oppnå som var er lik. I all hovedsak var målsettingen med krigspolitikken å forhindre handel med fienden, både direkte og indirekte, samt å kontrollere og mobilisere ressurser til krigsinnsatsen. Dette gjaldt for enheter innad Det Britiske Imperiet, og andre handelspartnere som søkte handel med fienden.

Begge koloniene merket den umiddelbare påvirkningen utbruddet av krigen hadde på kakao og oljepalmetrær-industrien. For Nigeria ble det forbudt å handle med Tyskland, som var deres største marked. Palmekjerner måtte gå gjennom en spesifikk prosess fra råvare til produkt, akkurat slik som kakao. Tyskland var et av de få landene som hadde bygd ut infrastrukturen for denne industrien. Gullkysten merket innvirkningen krigspolitikken hadde gjennom det store fallet på kakaoprisene. På en annen side, selv om det var et fall i prisene til kakao, gikk fortsatt eksporten opp.

Videre i krigen ble det i koloniene hyppig innført nye reguleringer, eller endringer av dem. Resultatene fra år til år for kakao, og palmevirksomheten var varierende, både innenfor eksport, og pris per tonn. I tillegg økte inflasjonsraten med rundt 100% i løpet av krigen. Dette medførte frustrasjon for befolkningen, som valgte å vise dette gjennom protester og opprør.

5.2 Sammenligning av Koloniene

Selv om både Gullkysten og Nigeria var indirekte britiske styret var tilfellet stort sett en forent politikk. Derfor vises det angående handelspolitikken, at der Storbritannia hadde restriksjoner på handel, eller ingen handel, så ble lignende lovgivninger innført i koloniene. På en annen side må det ikke misforståes at Gullkysten, Nigeria og Storbritannia var under en og samme administrative enhet.

Uavhengig om politikken var lik eller ei, så er resultatet av denne politikken viktig å frem. Det er forskjellige faktorer innen politikken og lovgivningene som gjør at de kan skape forskjellige resultater for koloniene, dette gjelder eksempelvis den britiske politikken angående skipsfart. Det kan argumenteres for at skipsfarten påvirket Gullkysten mer enn den påvirket Nigeria, i og med at det var store mengder kakao de ikke fikk eksportert på grunn av mangelen på transport. For Gullkysten viser det seg at deres produksjon av kakao var såpass stor at mye av produktet deres måtte kastes. Årsaken var at skipsfarten ikke hadde kapasitet for å håndtere mengden som ble produsert for eksport. Dette vises spesielt ved kakaoeksporten i 1918 som hadde et stort fall fra fjoråret på grunn av skipsmangel, men

denne skipsmangelen påvirket ikke Nigerias palmesektor negativt, faktisk øker eksporten deres fra 1917 til 1918.

Mangelen på kommersielle skip og færre markeder kan forklare hvorfor kolonier fikk nærere handelsrelasjoner med andre land slik som USA. De måtte erstatte skipsfarten de mistet fra Storbritannia, og markedene koloniene ikke lengre hadde tilgang på. På en annen side bidro embargoen av USA mot kakao i Gullkysten negativt for eksporten 1918. Denne embargoen kombinert med skipsmangelen kan sammenlignes med at det tyske markedet ble utilgjengelig for Nigeria og palmeindustrien deres i 1914, siden disse politiske aspektene påvirket de to industriene mest under krigen. Likevel, selv om kakaoeksporten gikk drastisk ned i 1918, var den fortsatt høyere enn det den var før utbruddet av krigen.

Det som hovedsakelig reddet palmekjernesektoren var at Storbritannia promoterte handel med Nigeria, noe som førte til drastisk økt import av palmekjerne. Dette resulterte i at kolonien hadde et nytt marked å forholde seg til. Palmeolje var ikke like utsatt som palmekjerne, siden varen hadde et mer diversifisert marked, og ble dermed mindre påvirket ved utbruddet av krigen. Storbritannia endte opp med å monopolisere palmeolje fra Nigeria, noe som kan forklares ved at råvaren hadde unike produksjonsmuligheter som glyserin, som var et viktig produkt i krigføringen.

Imperiets finansielle situasjon måtte selvfølgelig tilpasse seg en krigsøkonomi. Med unntak av stengingen av det tyske markedet, og den kommersielle skipsmangelen og embargoen i 1918, ser ikke lovene, reguleringene, avgiftene og restriksjonene på handel ut til å hatt så stor negativ konsekvens som forventet på kakao og palmeindustrien. Det var derfor generelle større politiske lover og reguleringer som gjorde en merkbar forskjell i Nigeria og Gullkysten. På en annen side kan det argumenteres for at det var en kumulativ effekt som fikk industriene til å stagnere, og ikke vokse i den grad de kunne ha gjort hvis de politiske elementene ikke var på plass.

Kakao og råvarene fra oljepalmetrær er høstet på forskjellige metoder. På grunn av dette er det vanskelig å sammenligne det faktiske arbeidet og den økonomiske fortjenesten bøndene hadde. Likevel kan prisfluktueringene per tonn sammenlignes, og fortelle oss hvor mye bøndene tjente, og i hvor stor grad dette varierte fra år til år. For kakaobøndene holdt prisen seg relativt stabil gjennom krigen med unntak av det innledende året av krigen, og det avsluttende året av krigen. Som tidligere forklart har dette med den initiale stengingen av markeder, og hovedsakelig skipsmangelen og embargoen i 1918.

I store deler av krigen jevnet palmeolje og palmekjerne seg ut, som vil si at palmeolje gikk ned i antall tonn eksportert, mens palmekjerne gikk opp. Når palmekjerne gikk ned i pris per tonn, gikk palmeolje opp i pris per tonn, men i det siste året av krigen ser man at både verdi og eksport økte på begge produktene. Det kan argumenteres for at grunnen for dette var at markeder begynte å åpne seg opp igjen etter krigens slutt, men det må tas i betraktning at krigen endte såpass sent på året at dette hadde liten innvirkning. De nigerianske bøndene ble ikke like påvirket av prissvingningene som kakaobøndene i Gullkysten ble. Når prisen per tonn faktisk endret seg med mer enn noen få pund i Gullkysten, var det ofte med store differanser, noe som hadde stor påvirkning på inntjeningen til bøndene. Dette var tilfellet i 1914 og i 1918. I Nigeria var det små gradvise prisendringer, og de nigerianske bøndene ble dermed mindre påvirket av prissvingene enn kakaobøndene i Gullkysten ble. Derfor var den totale eksporten av palmeprodukter fra Nigeria mer viktig for hvor mye bøndene tjente enn mindre prissvingninger.

Prisen per tonn for palmekjerne var ved slutten av krigen relativt lik prisen i 1913, mens palmeoljeprisen per tonn hadde økt. Derimot i Gullkystens tilfelle var kakaoprisene betraktelig lavere enn det de var før den første verdenskrig. På en annen side hadde Gullkysten økt eksporten sammenlignet med årene før 1914. Det betydde ikke at bøndene hadde et bedre utgangspunkt enn før krigen. Som diskutert tidligere halverte inflasjonen kjøpekraften til pundet i løpet av krigsperioden. Dette tilsier at bøndene måtte tjene dobbelt opp av det de tjente før krigen for å holde tritt med inflasjonen, noe som påvirket både bøndene i Gullkysten og i Nigeria.

I og med Nigeria hadde blitt en samlet stat rett før utbruddet av krigen og at dette ikke var et homogent samfunn var de mer utsatt for uro. Fra Nigerias perspektiv var det mange forhold å ta i betraktning, og krigen ble derfor mer som en utløsende årsak for flere av opprørene. Direkte relatert til palmeindustrien var protester i Kwale, et palmeproduserende område. Dette fant sted tidlig i krigen, noe som ikke er overraskende med tanke på hvor mye palmeindustrien slet i denne perioden.

Gullkysten opplevde ikke like mange opprør som Nigeria under krigen. Som utgangspunkt hadde Gullkysten et bedre grunnlag for å holde seg stabil under krigen, i og med det at var en mer homogen koloni. Selv om kolonien hadde gått gjennom samme erobring og administrasjonsbygning som de fleste andre kolonier, hadde den vært under samme administrative system over en lengre periode. På denne måten var det mindre risiko for at landet skulle bli mindre stabilt. I forbindelse med kakaoindustrien kan det kobles til en protest

som gjaldt lisenser for kakaoeksport. Gullkysten hadde som sagt problemer med å eksportere ut all kakaoen de produserte, dermed var det ønskelig at de kunne øke eksporten med flere lisensierte selskaper. Deres frustrasjon lå i at importselskapene hadde monopolisert eksporten av kakao fra Gullkysten, mens flere tonn lå og råtnet bort. Derfor følte de seg frustrert, og valgte å vise dette.

5.3 Konklusjon

I begynnelsen av denne oppgaven ble det satt mål på å svare på problemstillingen; hvordan påvirket britisk krigspolitikk oljepalmetrær-industrien i Nigeria og kakaoindustrien i Gullkysten under den første verdenskrig, og hvilke konsekvenser hadde denne påvirkningen for disse sektorenes økonomiske utvikling og bøndernes privatøkonomi?

Gjennom denne masteren har det blitt belyst et nytt aspekt ved den første verdenskrig ved å gi et integrert syn på Storbritannias politikk og dets konsekvenser for Nigeria og Gullkystens største industrier. Selv om noen av temaene gjennom teksten har blitt diskutert av andre forfattere går de lite inn på hvordan britisk krigspolitikk påvirket disse industriene. Det har vært analyser av hvordan krigen som helhet påvirket koloniene, men disse er sentrert mot hele samfunnet. Gjennom denne analysen vises det til et nytt perspektiv ved en kausal sammenheng mellom britisk krigspolitikk og de økonomiske sektorenes utvikling og konsekvenser.

Det initiale utbruddet av den første verdenskrig og de påfølgende lovene og reguleringene var et økonomisk sjokk både for kakaoindustrien i Gullkysten og oljepalme-trær industrien i Nigeria. Den førstnevnte på grunn av prisene, og den andre på grunn av redusert eksportmengde. Derimot påvirket krigspolitikken først og fremst Nigeria i de innledende årene av krigen, men den synkende eksporttrenden ble snudd ved promotering av nigeriansk handel. De siste årene av krigen vises det til at eksportnæringen tar seg en god del opp. På grunn av promoteringen av nigeriansk handel foretrakk mange handelsmenn de nigerianske varene, slik som palmekjerne istedenfor kakao, dermed hadde denne promoteringen en tosidig effekt.

Kakao hadde et fall i prisene i den innledende delen av krigen, men uavhengig av dette, så vokste kakaoindustrien og holdt seg prismessig stabil fra 1915 til 1917, mens i 1918 var det året krigspolitikken påvirket industrien mest, spesielt grunnet mangel på skip. Det kan argumenteres for at det var en universal konsekvens av krigspolitikken til Storbritannia i den forstand at begge koloniene periodevis opplevde like økonomiske situasjoner i form av nedsatt eksport og nedsatte priser. På en annen side var ikke dette nødvendigvis innenfor de

samme periodene, noe som tilsier at det var forskjellige spesifikke politiske avgjørelser som påvirket koloniene individuelt, men stort sett med samme resultater i løpet av krigen.

For å konkludere hadde den britiske krigspolitikken under den første verdenskrig en negativ påvirkningskraft på begge industriene, ettersom den stagnerte den økonomiske situasjonen som hadde eksistert i førkrigsårene. Lønnen til bøndene var til tider varierende, men gjennom krigen var det særskilt Gullkysten som hadde de største svingningene. Begge koloniene reagerte med protester som respons på utviklingen som påvirket sektorene. Konsekvensene for begge deler var en oppbyggingsfase etter tidvis tøffe økonomiske perioder. Politikken hadde ført med seg negative resultater for begge industriene, bare under forskjellige faser av krigen. Krigspolitikken til Storbritannia forhindret begge økonomiske sektorene i å vokse i den grad det var forventet. Derimot var det få politiske avgjørelser som hadde store direkte innvirkninger på sektorene, primært var disse stengingen av det tyske markedet og den kommersielle bruken av skip. På en annen side forårsaket disse få politiske avgjørelsene økonomiske fall i koloniens viktigste sektorer, som kombinert med inflasjon endret spesielt periodevis den økonomiske posisjonen til industriene og bøndene.

Litteraturliste

Primærkilder

- Defence of the Realm Act. (1914). Defence of the Realm Consolidation Act (LOV-1914-27-11). Hentet fra:
https://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/firstworldwar/transcripts/first_world_war/defence_ofthe-realm.htm
- FitzRoy, A. (1914, 20. august). Present, The King's Most Excellent Majesty in Council. *The London Gazette*, s. 6577 Hentet fra:
<https://www.thegazette.co.uk/London/issue/28874/supplement/6577>
- FitzRoy, A. (1914, 25. august) Present, The King's Most Excellent Majesty in Council. *The London Gazette*, s. 6681-6682. Hentet fra:
<https://www.thegazette.co.uk/London/issue/28879/page/6681>
- Military Service Act. (1916). Military Service Act (1916-27-02). Hentet fra:
https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1916/104/pdfs/ukpga_19160104_en.pdf
- The Board of Trade (Red.). (1914). *The Board of Trade Journal. Volume LXXXIV. January to March, 1914*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#562 - Board of Trade journal. v.84 1914. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1914). *The Board of Trade Journal. Volume LXXXVI. July to September, 1914*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.86 1914. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1915). *The Board of Trade Journal. Volume LXXXIX. April to June, 1915*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#357 - Board of Trade journal. v.89 1915 Apr-Jun. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1915). *The Board of Trade Journal. Volume LXXXVII. October to December, 1914*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.87 1914. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1915). *The Board of Trade Journal. Volume LXXXVIII. January to March, 1915*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#9 - Board of Trade journal. v.88 1915. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1915). *The Board of Trade Journal. Volume XC. July to September, 1915*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.90 1915. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)

- The Board of Trade (Red.). (1916). *The Board of Trade Journal. Volume XCI. October to December, 1915*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.91 1915 Oct-Dec. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1916). *The Board of Trade Journal. Volume XCII. January to March, 1916*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#5 - Board of Trade journal. v.92 1916 Jan-Mar. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1916). *The Board of Trade Journal. Volume XCIII. April to June, 1916*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.93\(1916:Apr.-June\). - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1916). *The Board of Trade Journal. Volume XCIV. July to September, 1916*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.94 1916. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1917). *The Board of Trade Journal. Volume XCV. October to December, 1916*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.95 1916. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1917). *The Board of Trade Journal. Volume XCVI. January to March, 1917*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.96 1917. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1917). *The Board of Trade Journal. Volume XCVIII. July to September, 1917*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#5 - Board of Trade journal. v.98 1917. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade. (1918). *The Board of Trade and Commercial Gazette. Volume C January to June, 1918*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#1178 - Board of Trade journal. v.100 1918 Jan-Jun. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1918). *The Board of Trade Journal. Volume XCIC. October to December, 1917*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#5 - Board of Trade journal. v.99 1917. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1919). *The Board of Trade Journal and Commercial Gazette. Volume CI July to December, 1918*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#7 - Board of Trade journal. v.101 1918. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Board of Trade (Red.). (1920). *The Board of Trade Journal and Commercial Gazette. Volume CIII. July to December, 1919*. London: His Majesty's Stationery

Office. Hentet fra: [#5 - Board of Trade journal. v.103 1919. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)

- The Board of Trade (Red.). (1920). *The Board of Trade Journal and Commercial Gazette. Volume CIV. January to June, 1920*. London: His Majesty's Stationery Office. Hentet fra: [#963 - Board of Trade journal. v.104 1920 Jan-Jun. - Full View | HathiTrust Digital Library](#)
- The Economist. (1912 06. juli). The Crown Colonies. Hentet fra: [The Crown Colonies \(gale.com\)](#)
- The Lodon Gazette. (1914, 20. august). By The King. A Proclamation. Hentet fra: [Page 6577 | Supplement 28874, 18 August 1914 | London Gazette | The Gazette](#)
- The London Gazette. (1916, 17. mars). Trading with the enemy acts, 1914-1916. Hentet fra: <https://www.thegazette.co.uk/London/issue/29512/page/2982>
- The Times. (1910, 24. mai). A New Imperial Policy. Hentet fra: [A New Imperial Policy. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1914, 09. desember). Imperial offerings. Hentet fra: [Imperial Offerings. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1914, 12. desember). Cocoa for Germany. Hentet fra: [Cocoa For Germany. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1914, 29. mai). New Gold Coast Loan. Hentet fra: [New Gold Coast Loan. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1914, 5. september). The United Empire. Hentet fra: [The United Empire. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1914, 8. juni). Cocoa. Hentet fra: [Cocoa \(gale.com\)](#)
- The Times. (1915, 09. januar). Export of Cocoa Prohibited. Hentet fra: [Export Of Cocoa Prohibited. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1915, 22. januar). Cocoa. Hentet fra: [Cocoa. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1915, 29. mars). Claims against enemy firms in West Africa. Hentet fra: [Claims Against Enemy Firms In West Africa \(gale.com\)](#)
- The Times. (1916, 09. juni). German Trade in Palm-Kernels. Hentet fra: [German Trade In Palm-Kernels. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1916, 14. januar). Cocoa Exports. Hentet fra: [Cocoa Exports. \(gale.com\)](#)
- The Times. (1916, 21. januar). Cocoa. Hentet fra: [Cocoa. \(gale.com\)](#)
- The Times.(1914, 15. september). Trade in British colonial raw materials. Hentet fra: [Trade In British Colonial Raw Materials. \(gale.com\)](#)

- Wilfley, L.R. (1900). How Great Britain Governs Her Colonies. *The Yale Law Journal*. 9(5), 207-214. Hentet fra: [How Great Britain Governs Her Colonies on JSTOR](#)

Litteratur

- Akurang-Parry, K.O. (2006). "Untold Difficulties:" The Indigenous Press and the Economic Effects of the First World War on Africans in the Gold Coast, 1914-1918. *African Economic History* 34, 45-68. Hentet fra: ["Untold Difficulties:" The Indigenous Press and the Economic Effects of the First World War on Africans in the Gold Coast, 1914-1918 on JSTOR](#)
- Austin, G. & Uche, C.U. (2007). Collusion and Competition in Colonial Economies: Banking in British in West Africa, 1916-1960. *Buisness History Review*. 18(1), 1-26. Hentet fra: <https://www.jstor.org/stable/25097296>
- Cole, R.C. (2013). *The Krio of West Africa: Islam, Culture, Creolization, and Colonialism in the Nineteenth Century*. Hentet fra: https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=806649&site=ehost-live&ebv=EB&ppid=pp_Cover
- Darwin, J. (2009). *The Empire Project: The Rise and Fall of the British World-System, 1830-1970*. Camebridge: Cambridge University Press. Hentet fra: https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=294945&site=ehost-live&ebv=EB&ppid=pp_Cover
- Eriksen, T.L. (2010). *Globalhistorie 1750-1900: En sammenvevd og delt verden*. Oslo: Cappelen Damm
- Gardner, L. (2017). Colonialism or supersanctions: sovereignty and debt in West Africa, 1871-1914. *European Review of Economic History*, 20(2), 236-257. Hentet fra: <https://doi.org/10.1093/ereh/hex001>
- Green, E. (2017). From Extensive to Involutionary Growth: A Dialectic Interpretation of the Boom and Busts of Cocoa Production in the Gold Coast. *Journal of Agrarian Change*, 17(3), 518-534. Hentet fra: <https://doi.org/10.1111/joac.12153>
- Hinds, A. E. (1997). Government Policy and the Nigerian Palm Oil Export Industry, 1939-49. *The Journal of African History*, 38(3), 459-478. Hentet fra: [Government Policy and the Nigerian Palm Oil Export Industry, 1939-49 on JSTOR](#)

- Jayeola-Omoyeni, M.S. & Omoyeni, J.O. (2014). Contributions of Western Education to the making of modern Nigeria during and after the first world war. *European Scientific Journal*, 10(31), 268-279. Hentet fra: [CONTRIBUTIONS OF WESTERN EDUCATION TO THE MAKING OF MODERN NIGERIA DURING AND AFTER THE FIRST WORLD WAR | European Scientific Journal, ESJ \(eujournal.org\)](#)
- Killingray, D. (1978). Repercussions of World War I in the Gold Coast. *The Journal of African History*, 19(1), 39–59. Hentet fra: [Repercussions of World War I in the Gold Coast on JSTOR](#)
- Killingray, D. (1987). Military and Labour Policies in the Gold Coast during the First World War, i M.E. Page (Red.), *Africa and the First World War* (1. utg., s. 152-170). New York: Palgrave Macmillian.
- Kofi, T.A. (1975). The Role of Multinational Corporations in Cocoa Marketing and Pricing and Economic Development in Producer (African) Countries. I C. Widstrand (Red.) *Multinational Firms in Africa* (s. 244-274). Uppsala: Scandinavian Institute of African Studies
- Koller, C. (2008). The Recruitment of Colonial Troops in Africa and Asia and their Deployment in Europe during the First World War. *Immigrants & Minorities*, 26(1/2), 111–133. Hentet fra: [\(PDF\) The Recruitment of Colonial Troops in Africa and Asia and their Deployment in Europe during the First World War \(researchgate.net\)](#)
- Martin, S.M. (1988). *Palm Oil and Protest: An Economic History of the Ngwa Region, South-Eastern Nigeria, 1800-1980*. Cambridge: Cambridge University Press
- McDermott, J. (1989). A Needless Sacrifice: British Businessmen and Business As Usual in the First World War. *Albion: A Quarterly Journal Concerned with British Studies*, 21(2), 263-282. Hentet fra: ["A Needless Sacrifice": British Businessmen and Business As Usual in the First World War on JSTOR](#)
- Miracle, M.P. (1971). Capitalism, capital markets, and competition in West- African trade. I Meillassoux, C. (Red.), *The Development of Indigenous Trade and Markets in West Africa: Studies Presented and Discussed at the Tenth International African Seminar at Fourah Bay College, Freetown, December 1969* (s. 399-410). London: Oxford University Press
- Muojama, O.G. (2016). The First World War and Cocoa Industry in Ghana: A Study of the Hazards of Economic Dependency. *Global Journal of Human-Social Science: A Arts and Humanities - Psychology*, 16(6), 32-41. Hentet fra: [The First World War and](#)

Cocoa Industry in Ghana: A Study of the Hazards of Economic Dependency | Global Journal of Human-Social Science Research

- Nyaaba, A.Y & Bob-Milliar, G.M. (2019). The Economic Potentials of Northern Ghana: The Ambivalence of The Colonial and Post-Colonial States to Develop the North. *African Economic History*, 47(2), 45-67. Hentet fra: [The Economic Potentials of Northern Ghana: The Ambivalence of the Colonial and Post-Colonial States to Develop the North \(ebSCOhost.com\)](#)
- Osuntokun, A. (1971). Disaffection and Revolts in Nigeria during the First World War, 1914-1918. *Canadian Journal of African Studies / Revue Canadienne des Études Africaines*, 5(2), 171-192. Hentet fra : [Disaffection and Revolts in Nigeria during the First World War, 1914-1918 on JSTOR](#)
- Page, M.E. (Red). (1987). *Africa and the First World War* (1. utg). New York: Palgrave Macmillian
- Peden, C.E. (2007). *Arms, Economics and British Strategy: From Dreadnoughts to Hydrogen Bombs*. Cambridge: Cambridge University Press. Hentet fra: [https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=206756&site=ehost-live&ebv=EB&ppid=pp_Cover](#)
- Phillips, A. (1989). *The Enigma of colonialism: British Policy in West Africa*. London: James Currey.
- Potter, L. (2015). *Managing oil palm landscapes: A seven-country survey of the modern palm oil industry in Southeast Asia, Latin America, and West Africa*. Bogor: Center for International Forestry Research. Hentet fra: [https://doi.org/10.17528/cifor/005612](#)
- Ross, C. (2014). The plantation paradigm: colonial agronomy, African farmers, and the global cocoa boom, 1870s–1940s. *Journal of Global History*, 9(1), 49-71. Hentet fra: [untitled \(cambridge.org\)](#)
- Shaffer, P. (2017). Seasonal Hunger in the Northern Territories of the Gold Coast, 1900-40. *Economic History of Developing Regions*, 32(3), 270-300. Hentet fra: [https://doi.org/10.1080/20780389.2017.1340093](#)
- Thompson, W. (1999). *Global Expansion: Britain and its Empire, 1870-1914*. London: Pluto Press. Hentet fra: [https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=72462&site=ehost-live&ebv=EB&ppid=pp_Cover](#)

- Webster, I. (2022). CPI Inflation Calculator. Hentet fra: [£1,000,000 in 1913 → 2022 | UK Inflation Calculator \(in2013dollars.com\)](#)
- Yearwood, P.J. (1998). The expatriate firms and the Colonial economy of Nigeria in the First World War. *The Journal of Imperial and Commonwealth History*, 26(1), 49-71. Hentet fra: <https://doi.org/10.1080/03086539808583015>

